

Kompetencije odgojitelja za prepoznavanje zanemarenog i odgojno zapuštenog djeteta

Kvartuč, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:029638>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-13**



Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)



Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilišni diplomski studij

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Lucija Kvartuč

**Kompetencije odgojitelja za prepoznavanje
zanemarenog i odgojno zapuštenog djeteta**

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za predškolski odgoj
Sveučilišni diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Kompetencije odgojitelja za prepoznavanje zanemarenog i odgojno zapuštenog djeteta

Diplomski rad

Student/ica:

Lucija Kvartuč

Mentor/ica:

Prof.dr.sc. Smiljana Zrilić

Zadar, 2023.



Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Lucija Kvartuč**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Kompetencije odgojitelja za prepoznavanje zanemarenog i odgojno zapuštenog djeteta** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 21. prosinca 2023.

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Hrvatski sustav za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.....	2
3. Kompetencije.....	3
3.1. Profesionalne kompetencije odgojitelja.....	6
4. Zlostavljanje djece.....	9
4.1. Oblici i modeli zlostavljanja.....	11
5. Zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece i njegovi oblici.....	12
5.1. Tjelesno ili fizičko zanemarivanje.....	14
5.2. Emocionalno zanemarivanje.....	14
5.3. Obrazovno ili edukativno zanemarivanje.....	15
5.4. Zdravstveno ili medicinsko zanemarivanje.....	16
6. Prepoznavanje znakova zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece.....	16
6.1. Uloga odgojitelja u prepoznavanju znakova zanemarivanja i odgojnog zapuštanja.....	18
7. Prevencija zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece.....	20
8. Posljedice zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece.....	22
9. Suradnja nadležnih tijela.....	24
10. Istraživanje.....	25
10.1. Cilj i predmet istraživanja.....	25
10.2. Metoda istraživanja.....	26
10.3. Rezultati istraživanja.....	26
10.3.1. Socio-demografske karakteristike sudionika istraživanja.....	27
10.3.2. Zanemarivanje i odgojno zapuštanje.....	30
10.3.3. Profesionalne kompetencije odgojitelja.....	36

11. Elaboracija rezultata.....	43
12. Zaključak.....	47
13. Literatura.....	49
14. Prilozi.....	53
15. Životopis.....	58

Kompetencije odgojitelja za prepoznavanje zanemarenog i odgojno zapuštenog djeteta

SAŽETAK

Zanemarivanje djece je najčešći oblik zlostavljanja koji je danas mnogo češći nego što je to uvriježeno mišljenje. Ostavlja trajne posljedice u svim segmentima funkcioniranja djeteta, a može uzrokovati i ozbiljnija oštećenja zdravlja. Zanemarivanje se definira kao postupak koji nije uvijek namjeran, a odnosi se na propuštanje zadovoljenja djetetovih potreba u mjeri koja znatno utječe na djetetov tjelesni i psihički razvoj. Njegove granice nije moguće u potpunosti odrediti i zato ga je vrlo teško prepoznati. Zanemarivanje se dijeli na fizičko, emocionalno, zdravstveno i obrazovno, a danas se sve češće spominje i zanemarivanje uzrokovano čimbenicima okoline. Obveza svih stručnjaka koji rade s djecom, pa tako i odgojitelja je da pravovremeno interveniraju, odnosno pruže pomoć i podršku zanemarenom djetetu, ali i njegovim roditeljima imajući na umu da se zanemarivanje najčešće događa u biološkoj obitelji. Dugoročne posljedice zanemarivanja mogu se spriječiti edukacijom i stručnim usavršavanjima koji doprinose pravovremenom uočavanju znakova zanemarivanja.

Ključne riječi: zanemarivanje, odgojno zapuštanje, zlostavljanje, odgojitelji, kompetencije, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, edukacija, stručna usavršavanja

Competence of educators to recognise neglected and orphaned children

SUMMARY

Neglect of children is the most common form of abuse today that is much more common than is commonly thought. It has lasting consequences in all segments of the child's functioning, and can cause more serious health damage. Neglect is defined as a procedure that is not always intentional and relates to failure to meet the child's needs to an extent that significantly affects the child's physical and mental development. Its boundaries cannot be fully defined and is therefore very difficult to identify. Neglect is divided into physical, emotional, health and educational, and today neglect caused by environmental factors is increasingly mentioned. It is the obligation of all professionals working with children, including educators, to intervene in a timely manner, i.e. to provide assistance and support to the neglected child, as well as to his parents, bearing in mind that neglect most often occurs in the biological family. Long-term consequences of neglect can be prevented by education and professional training which contribute to the timely detection of signs of neglect.

Key words: neglect, educational neglect, abuse, educators, competences, early childhood education and care, education, professional training

1. Uvod

Zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece globalni je problem izražen u cijelom svijetu, prisutan je u svim društvima i sredinama. U Hrvatskoj, ali i u svijetu općenito, broj slučajeva zanemarivanja i zapuštanja djece je sve veći. Odgojno-obrazovni stručnjaci, u svom radu i kontaktu s djecom često su suočeni sa složenim pitanjima koja se odnose na zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece. Potrebno je dobro poznavati zakonske regulative iz ovog područja kako bi se moglo pravovremeno i optimalno djelovati. Nažalost, mnogi odgojitelji i stručni suradnici iz dječjih vrtića ne prijavljuju zanemarivanje i zapuštanje djece uopće ili odgađaju prijavljivanje (Buljan Flander ur. 2007). Upravo iz tog razloga, ovaj rad naglašava ulogu odgojitelja u prepoznavanju zanemarenog i zapuštenog djeteta, reagiranju na zanemarivanje ali i prevenciji istoga. Ključnu ulogu u prepoznavanju zanemarenog djeteta imaju upravo osobe koje svakodnevno sudjeluju u interakciji s djecom, a imajući na umu da djeca u vrtiću provedu i do deset sati dnevno, jasno je da je uz obitelj, dječji vrtić jedan od najvažnijih čimbenika u odgoju djeteta.

Dječji vrtić je prva ustanova s kojom se djeca susreću na početku svog institucionaliziranog odgoja i obrazovanja te kao takva ima ključnu ulogu u detektiranju prvih znakova i samoj prevenciji zanemarivanja. Odgojitelji su stručne osobe koje prve imaju mogućnost primijetiti određena odstupanja u ponašanjima i neuobičajena ponašanja. Kada ih primijete nužno je da u skladu sa svojim znanjima i kompetencijama poduzmu adekvatne mjere i postupke. Međutim, nerijetko adekvatna reakcija i pomoć izostanu zbog različitih razloga. Kako bi se preventivno djelovalo odgojitelji moraju imati sposobnost uočavanja i prepoznavanja, moraju znati razumjeti određene znakove i ponašanja te u takvim većinom složenim i zahtjevnim okolnostima moraju biti dovoljno kompetentni kako bi mogli pravilno i usklađeno odgovoriti na osobne potrebe i karakterne osobine svakog djeteta. Dakle, odgojitelji kao stručnjaci odgojno-obrazovnog profila moraju posjedovati određena znanja, kompetencije ali i metode kako bi znali pravovremeno i adekvatno poduzimati određene mjere (Đuranović i Opić, 2013). Tema zanemarivanja i zapuštanja djece osjetljivo je područje u kojem se često stvara nedoumica u smislu zaštite moralnog digniteta i suvereniteta svake obitelji, pa i cjelovitosti obitelji s jedne strane te potrebe i nužnosti za zaštitom djeteta i njegovih temeljnih ljudskih prava s druge strane. Rezultati provedenih istraživanja pokazuju da je učestalost pojave zanemarujućih oblika ponašanja od strane roditelja znatno veći problem nego što se to pretpostavlja. Kroz ovaj diplomski rad nastojalo se detaljno razjasniti i razgraničiti pojmove

zanemarivanja i zlostavljanja, s posebnim naglaskom na zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece. Imajući na umu da posljedice zanemarivanja i odgojnog zapuštanja uglavnom za sobom povlače izvjesne i opasne posljedice za daljnji razvoj, ponašanje i funkcioniranje djeteta, jasna je važnost bavljenja ovom tematikom, ali i prevencija samog problema prije svega.

2. Hrvatski sustav za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj ustrojen je na način da dječji vrtići čine temeljne ustanove u kojima su organizirani institucionalizirani odgoj i obrazovanje. Tako koncipirani odgoj i obrazovanje nadopunjuju obiteljski život, a u njima se prema *Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 94/13, 57/22, čl. 15a) odvijaju:*

- *„redoviti programi njege i odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite i unaprjeđenja zdravlja djece i socijalne skrbi djece rane i predškolske dobi koji su prilagođeni razvojnim potrebama djece te njihovim mogućnostima i sposobnostima“*
- *„programi za djecu rane i predškolske dobi s teškoćama u razvoju“*
- *„programi za darovitu djecu rane i predškolske dobi“*
- *„programi na jeziku i pismu nacionalnih manjina“*
- *„programi predškole“*
- *„drugi odgojno-obrazovni programi“.*

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju temeljni je zakon na osnovi kojeg je organiziran cijeli sustav. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) također simbolizira bitan propis na temelju kojeg se izrađuje kurikulum svakog pojedinog dječjeg vrtića. U njemu su sadržane vrijednosti, načela i ciljevi kojima se vode svi vrtići. Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) takav odgoj i obrazovanje namijenjeni su djeci od navršenih 6 mjeseci starosti pa sve do polaska u osnovnu školu, odnosno do 7 godine života. Prema novim odrednicama sva djeca koja navršše četiri godine života imaju prednost pri upisu, a u godini pred polazak u osnovnu školu predškolski odgoj i obrazovanje obvezni su za svu djecu.

Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) također je jedan od ključnih dokumenata. U članku 2. definira dječji vrtić kao *„predškolsku ustanovu (sa ili bez podružnica) u kojoj se provode organizirani oblici izvanobiteljskog odgojno-obrazovnog rada,*

njege i skrbi o djeci predškolske dobi“. Propisuje kriterije i glavne odrednice koje se odnose na organizaciju rada i funkcioniranje dječjih vrtića.

Vodeći se činjenicom kako je rano djetinjstvo osjetljivo i intenzivno razvojno razdoblje u kontekstu i tjelesnog i emocionalnog razvoja vrlo je bitno da ono bude provedeno kvalitetno. Sustav predškolskog odgoja i obrazovanja predstavlja nužan preduvjet daljnjeg institucionaliziranog odgoja i obrazovanja i kao takav čini njegov bitan je sastavni dio. Brojni autori navode kako su prve godine života polazište i okosnica daljnjeg tijeka života i upravo zato one imaju poseban značaj na cjelokupni rast i razvoj (Mendeš, 2020). Vukasović (2001) u istom diskursu navodi da odgojni uvjeti u kojima dijete odrasta, raste i razvija se imaju značajan utjecaj na njegov daljnji razvitak i napredak i da je nedostatak kvalitetnih odgojno-obrazovnih postupaka u ranom razdoblju kasnije teško nadoknaditi. Previšić (2007) smatra da je nužno djeci osigurati djetinjstvo u najboljim mogućim uvjetima te da je društvo dužno reagirati i zalagati se za zadovoljenje dječjih potreba i prava.

3. Kompetencije

Pojam kompetencija jako je teško jednoznačno odrediti, ali uglavnom autori prilikom definiranja pojma polaze od sposobnosti, znanja i vještina pojedinaca koje se postavljaju kao nezaobilazni elementi učinkovitosti. U Anićevom Velikom rječniku hrvatskog jezika kompetencije su određene kao „*priznata stručnost, sposobnost kojom netko raspolaže*“ (Anić, 2003: 596). Mijatović u svom Leksikonu temeljnih pedagoških pojmova kompetencije definira na sličan način i navodi kako one predstavljaju „*osobne sposobnosti da se čini, izvodi, upravlja ili djeluje na razini određenog znanja, umijeća i sposobnosti, što osoba može dokazati na formalni i neformalni način*“ (Mijatović, 2000: 158). Mijatović se posebno osvrnuo i na pedagošku kompetentnost koju određuje kao „*profesionalnu mjerodavnost visoke stručne razine u smislu kvalitetne pedagoške izobrazivosti i osposobljenosti učiteljstva*“ (Mijatović, 2000: 158)“. Odgojitelj koji posjeduje kompetencije za rad s djecom posjeduje stručna znanja, vještine i osobine koje mu pomažu strukturirati rad s djecom na kvalitetan i cjelovit način. Bitno naglasiti činjenicu da profesionalna kompetencija odgojitelja uvelike ovisi o osobnosti odgojitelja. Znanja kao bitna sastavnica kompetencija obuhvaćaju saznanja o djeci, pretpostavke o njihovom razvoju i potrebama, ali i sva druga uvjerenja stečena osobnim obrazovanjem. Vještine se u tom kontekstu odnose na specifične, motoričke i verbalne sposobnosti te sposobnost uspješne komunikacije i interakcije s djecom i odraslima u sklopu svog profesionalnog razvoja. Osobnost obuhvaća sve potencijale pojedine osobe koje ona

posjeduje te ih zajedno sa znanjima i vještinama koristi za svoj profesionalni rast i razvoj (Žižak, 1997).

Profesionalna kompetencija odgojitelja, osim već navedenih znanja, vještina i osobina, uključuje i vrlo bitnu socijalnu kompetenciju, odnosno vještinu potrebnu za ostvarivanje društvenih odnosa i interakcije s drugim ljudima. Navedena kompetencija pruža mogućnost snalaženja u društvenoj okolini te uspostavljanje, razvijanje i održavanje odnosa među ljudima.

Europska komisija u svom dokumentu *Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications (2005)* preporučuje univerzalni predložak kompetencija za sve ustanove predškolskog odgoja i obrazovanja. U spomenutom dokumentu formulirane su tri skupa ključnih kompetencija:

- „Kompetencija za rad s ljudima;“
- „Kompetencije za rad s informacijama, tehnologijom i znanjem;“
- „Kompetencija za rad u zajednici i za zajednicu.“

Vijeće Europe je 2018. godine revidiralo te postojeće kompetencije te je donijelo Preporuku o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje. U navedenoj Preporuci kao ključne kompetencije istaknuto je i opisano osam kompetencija koje se između ostalih odnose na djelatnike i sudionike odgojno-obrazovnog procesa. Kompetencije definirane u Preporuci o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje su:

- „Pismenost;“
- „Višejezičnost;“
- „Matematička kompetencija te kompetencija u prirodoslovlju i inženjerstvu;“
- „Digitalna kompetencija i kompetencija u tehnologiji;“
- „Međuljudske vještine i sposobnost usvajanja novih kompetencija;“
- „Aktivno građanstvo;“
- „Poduzetništvo;“
- „Kulturna svijest i izražavanje“. ¹

¹ Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje, dostupno na: [EUR-Lex - 32018H0604\(01\) - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=doctrines)

Budući da tradicionalno obrazovanje kroz svoje ustaljene modele nije u mogućnosti nositi se s izazovima novog vremena bilo je potrebno revidirati i osuvremeniti kompetencije odgojitelja. Današnji ubrzan tempo života kao imperativ stavlja usvajanje novih znanja, sposobnosti, vještina, stavova i vrijednosti, odnosno novih kompetencija.

Na temelju kompetencija navedenih u dokumentima Europske unije formulirano je i „osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje“ (2014:27).

Tablica 1. Ključne kompetencije odgojitelja (preuzeto iz: Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014)

Komunikacija na materinskom jeziku	Omogućuje djetetu pravilno usmeno izražavanje vlastitih misli, osjećaja, doživljaja i iskustava u različitim aktivnostima. Razvija kod djeteta svijest o pozitivnoj i društveno odgovornoj upotrebi jezika s ciljem stvaranja poticajnog jezičnog okruženja i socijalnih interakcija.
Komunikacija na stranim jezicima	Djeca uče u različitim situacijama i kroz različite aktivnosti. U kontekstu učenja stranih jezika djeci ovakav način učenja omogućuje upoznavanje, razumijevanje i smisleno korištenje stranog jezika. Vrlo bitno je da strani jezik bude implementiran u svakodnevne aktivnosti u vrtiću.
Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju	Razvoj matematičke kompetencije kod djece potiče se primjenom matematičkog mišljenja u rješavanju problema te u različitim svakodnevnim aktivnostima. Prirodoslovna kompetencija potiče se postavljanjem pitanja, istraživanjem i zaključivanjem o različitim tvrdnjama koje se odnose na okruženje. Na ovaj način razvija se svjesnost o promjenama uzrokovanim ljudskim djelovanjem te odgovornošću.
Digitalna kompetencija	Potiče se upoznavanjem djeteta s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom i različitim načinima njezine primjene. Promatrajući u kontekstu ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje ova kompetencija predstavlja nužno sredstvo za učenje.
Učiti kako učiti	Usmjerava se na osvještavanje procesa vlastitog učenja kod djece te uključivanje djece u planiranje i organiziranje tog procesa. Cilj usvajanja ove kompetencije je poticanje djeteta na kreiranje vlastitih strategija učenja i motiviranja.
Socijalna i građanska kompetencija	Potiče djecu na odgovorno, pozitivno i tolerantno ponašanje prema drugima, prihvaćanje i suradnju,

	poštovanje i samopoštovanje i naposljetku razvoj demokratskih odnosa u vrtiću, zajednici i društvu. Cilj je poticanje djece na stvaranje vlastitih mišljenja i stavova i samostalno donošenje odluka.
Inicijativnost i poduzetnost	Ova kompetencija uključuje stvaralaštvo, inovativnost, samoinicijativnost te planiranje i vođenje vlastitih projekata. Temelj je razvoja djetetova samopouzdanja.
Kulturna svijest i izražavanje	Potiče se kroz stvaralačko izražavanje ideja, iskustava i emocija kroz glazbu, ples, književnost i druge umjetnosti.

Ključne kompetencije u okvirima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja usmjerene su prije svega na dijete i učenje, okruženje za učenje i usvajanje novih znanja, poučavanje i procjenu ishoda učenja, na ustanovu, obitelj i širu društvenu zajednicu te na profesionalni razvoj i odgovornost, ali i na napredak ustanove i unaprjeđenje kompletnog odgojno-obrazovnog sustava. U kontekstu ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje učinkovitost se ogleda kroz samovrednovanje vlastitog rada koje se odražava i na motivaciju, samopouzdanje što izravno utječe na postignuća djece. U ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje od odgojitelja se zahtjeva kompetentnost u radu s djecom.

3.1. Profesionalne kompetencije odgojitelja

Uloga odgojitelja u današnjem društvu znatno se promijenila i usmjerava se na sveobuhvatni odgoj i obrazovanje u ranom djetinjstvu. Pred odgojitelje i njihovu profesiju stavljeni su veliki zahtjevi, očekuje se da budu stručnjaci iz područja pedagogije, ali i da imaju znanja iz svih drugih područja koja su usko vezana uz odgoj i obrazovanje kao i iz onih područja za koja djeca iskazuju interes.

Profesionalni razvoj odgojitelja permanentan je i dugotrajan slijed koji uključuje unaprjeđenje i usavršavanje kompetencija odgojitelja kako bi se osigurala veća učinkovitost i napredak odgojno-obrazovnog procesa. Upravo zato naglašava se neophodnost holističkog pristupa koji podržava cjeloživotno učenje i profesionalno usavršavanje kao bitne odrednice profesionalnog razvoja odgojitelja kao i sveobuhvatnog razvoja njihovih kompetencija usmjerenih mijenjanju i unaprjeđivanju odgojno-obrazovnog rada. Profesionalne kompetencije odgojitelja zahtijevaju visoku razvijenost svestranih sposobnosti na kojima se temelji praksa kao i zajedničku suradnju i međusobnu povezanost svih bitnih sastavnica uključenih u odgojno-obrazovnu praksu. Nužno je osiguravanje permanentnog profesionalnog usavršavanja i edukacija za odgojitelje kako bi mogli steći određene vještine. Pod profesionalnim usavršavanjem misli se na usvajanje čitavog spektra najnovijih spoznaja iz područja

psihologije, pedagogije, defektologije i drugih povezanih znanosti. No, osim razvoja vještina, Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) navodi kako je nužno dostići transformacijski potencijal koji odgojiteljima omogućuje prosuđivanje, sagledavanje i promišljanje vlastitih stavova, zapažanja i saznanja vezanih uz vlastitu praksu.

Prema Članku 26. Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe (2008) odgojitelji djece rane i predškolske dobi su obrazovni stručnjaci koji:

- *„Provode odgojno-obrazovni rad s djecom predškolske dobi;*
- *Provodi odgojno-obrazovni proces u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini;*
- *Planira, programira i vrednuje odgojno-obrazovni rad;*
- *Prikuplja, izrađuje i održava sredstva za rad s djecom;*
- *Radi na zadovoljavanju svakidašnjih potreba djece i njihovih razvojnih zadaća;*
- *Potiče razvoj svakog djeteta prema njegovim sposobnostima;*
- *Vodi dokumentaciju o djeci i radu;*
- *Suraduje s roditeljima, stručnjacima i stručnim timom u dječjem vrtiću, kao i s ostalim sudionicima u odgoju i obrazovanju predškolske dobi“².*

Osim navedenog, odgojitelji su ne samo samosvjesni pojedinci koji teže zadovoljavanju svakodnevnih potreba djece i teže ostvarivanju njihovih razvojnih potencijala, nego su i kreativni pokretači odgojno-obrazovnog rada na način da pripremaju didaktička sredstva i materijale za rad, kreiraju okruženja i prilagođavaju ih potrebama sve djece. Odgojitelji u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja značajne su osobe koje utječu na rast i razvoj djeteta i upravo zbog toga nužno je da imaju dostatno i kvalitetno obrazovanje, potrebne kompetencije i karakterne osobine. Svakako, najvažniji faktori koji utječu na uspješnost obavljanja odgojiteljskog poziva su motiviranost i profesionalnost. Vrlo je bitno da odgojitelji budu snažne, produktivne i samosvjesne ličnosti koje će se u svakom datom trenutku znati nositi sa svim problemima i izazovima svoga posla, kao i sa specifičnim potrebama i problemima djece. Odgojitelji moraju biti sposobni pratiti ponašanje i opće zdravstveno stanje svakog djeteta u grupi što znači da moraju posjedovati i dodatna znanja iz područja medicinske znanosti i

² Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, dostupno na: [Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe \(mn.hr\)](http://www.mn.hr)

razvojne psihologije. Moraju znati identificirati probleme te zajedno sa stručnim suradnicima i roditeljima pronaći optimalno rješenje. Kao stručnjaci iz svoga područja moraju se oslanjati na teorijska znanja stečena formalnim i neformalnim obrazovanjem, kroz različita stručna usavršavanja i edukacije, ali i na nove spoznaje dobivene kroz različita istraživanja iz prakse. Na taj način proširuju i produbljuju svoja znanja te istovremeno bogate svoja saznanja i zapažanja kroz podizanje kvalitete vlastitog odgojno-obrazovnog rada s djecom (Tankersley, Brajković, Handžar, Rimkiene, Sabaliauskiene, Trikić, Vonta, 2012).

U kontekstu prepoznavanja i postupanja sa zanemarenim i odgojno zapuštenim djetetom vrlo je bitno da odgojitelji posjeduju dodatne kompetencije. Zanemarena i odgojno zapuštena djeca uglavnom ne dobivaju odgovarajuću brigu i skrb od svojih roditelja što uzrokuje zastoj u psihičkom i fizičkom razvoju te se upravo vrtić ističe kao ključna ustanova koja im može osigurati ono što im nedostaje za njihov razvoj. Dječji vrtić trebao bi osigurati poticajne uvjete koji omogućuju djeci slobodno izražavanje emocija i osjećaj sigurnosti te zaštićenosti. Pod pretpostavkom da su okolina i ozračje u skladu s potrebama i afinitetima djece te dobro organizirani u smislu zadovoljenja prostorno-materijalnih uvjeta, dijete će se osjećati sigurno, ugodno i prihvaćeno. Imajući na umu da djeca u vrtiću provode većinu svog vremena jasno je da je uloga odgojitelja u prepoznavanju znakova zanemarivanja i pravovremenom reagiranju na zanemarivanje i odgojno zapuštanje iznimno bitna. Odgojitelji su nositelji odgojno-obrazovne prakse u dječjem vrtiću i u tome se ogleda njihova važnost. Zbog njihove značajne uloge u svakodnevnom radu s djecom, vrlo je bitna i njihova profesionalna odgovornost koja se odnosi na zaštitu djece. Odgojitelji su stručne i profesionalne osobe koje bi trebale biti kompetentne pružiti djetetu emocionalnu podršku i na taj način poticati razvoj njegovih socio-emocionalnih vještina. Za kvalitetan odnos između odgojitelja i djeteta nužna je edukacija koja bi trebala doprinijeti izgradnji međusobnog povjerenja i povezanosti s ciljem rješavanja djetetovih problema, odnosno prevencijom zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djeteta.

4. Zlostavljanje djece

Nasilje nad djecom i zlostavljanje djece u prošlosti je bilo kulturno i društveno prihvatljivo u pojedinim sredinama. Protekom vremena i napretkom društva taj stav se mijenjao te su u većini država formulirane zakonske regulative koje zabranjuju sve oblike nasilja nad djecom, ali ipak se u nekim tradicionalnijim i patrijarhalnim sredinama nasilje još uvijek učestalo pojavljuje (Bilić, Zloković, 2004). Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i

zanemarivanja djece (2014: 6) navodi da je: „zlostavljanje svaki oblik tjelesnog i/ili emocionalnog zlostavljanja, seksualnog zlostavljanja i nemarnog postupanja ili iskorištavanja djece, što rezultira stvarnom ili potencijalnom opasnosti za djetetovo zdravlje, razvoj ili dostojanstvo u kontekstu odnosa odgovornosti, povjerenja i moći³“. Zlostavljanje se javlja u raznovrsnim pojavnim oblicima i često je riječ o višestrukom zlostavljanju koje uključuje više različitih pojava u isto vrijeme. Općeprihvaćeno i najraširenije određenje pojma zlostavljanja podrazumijeva zlostavljanje kao emocionalno, fizičko, spolno, zlostavljanje i zanemarivanje maloljetne djece, što vodi do narušavanja njihova zdravlja i normalnog razvoja kao i funkcioniranja. Bitno je imati na umu da zlostavljanje djece ograničava njihov uredan razvoj te uzrokuje mnoge probleme i posljedice koji se ogledaju u svim aspektima njihova funkcioniranja.

Zlostavljanje se najčešće događa u obitelji iako je njezina osnovna funkcija i bit da bude temeljna zajednica za razvoj i oblikovanje djetetove osobnosti. Upravo zbog toga često i dugo vremena ostaje neotkriveno i teško je procijeniti realan broj zlostavljane djece, za koji je pretpostavka da je puno veći od broja registriranih slučajeva. Istraživanja provedena u Hrvatskoj na ovu temu pokazuju da su zlostavljači uglavnom roditelji, odnosno skrbnici ili osobe bliske djetetu (Buljan Flander i sur., 2009).

Najznačajniji događaj za stvaranje svijesti o postojanju zlostavljane djece, ali i odgovornosti stručnjaka za njihovu zaštitu dogodio se 1962. godine kada je dr. Henry Kempl izdao članak pod nazivom Sindrom pretučenog djeteta. Navedeni članak bio je prekretnica te se nakon toga započelo sa sustavnim istraživanjima s ovom tematikom i počeli su se pisati radovi koji su problematizirali i druge pojave oblike zlostavljanja (Rikić i sur., 2017). Postalo je jasno da zlostavljanje djece predstavlja vrlo bitan društveni problem koji je potrebno prevenirati kako bi se smanjio broj zlostavljane djece.

1959. godine izdana je Deklaracija o pravima djeteta koja ima pravno uporište i koja je prethodnica Konvenciji o pravima djeteta. Riječ je o međunarodnom je dokumentu izdanom 1989. godine kojim se priznaju prava djece na globalnoj razini. Cilj konvencije je osiguravanje zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda djeteta, prije svega to je „*pravo preživljavanja, razvojna prava, ali i prava na zaštitu*“. Navodi da sve potpisnice moraju osigurati zakonodavni, upravni, socijalni okvir, ali i druge zaštitne mjere kako bi se djeca izolirala od svih oblika nasilja, zanemarivanja ili zapuštenosti, zlostavljanja ili iskorištavanja dok se nalazi u svojoj

³ Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece, dostupno na: [192 - 10.pdf \(gov.hr\)](#)

biološkoj obitelji. Predstavlja dokument koji obvezuje potpisnice na pridržavanje temeljnih odredbi i kao takav podliježe nadzoru i kontroli. Hrvatska je uz 195 drugih država potpisnica Konvencije (UNICEF, 2017).

U Ustavu Republike Hrvatske koji je temeljni Zakon države sadržane su osnove za zaštitu djece i obitelji. U skladu s tim članci 14. i 64. propisuju da „*svatko ima svoja prava i slobodu, neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama te da nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvom obliku zlostavljanja. Propisano je i da tjelesno ili duševno oštećeno ili zapušteno dijete ima pravo na osobitu njegu, obrazovanje i skrb*“ (Ustav Republike Hrvatske, 2014). Izuzev implementacije u Ustav, Hrvatska je izglasala brojne pravne regulative koje imaju za cilj prevenciju zlostavljanja i zaštitu djece od ugroza u obitelji. Također, postoji Ustavni zakon i Obiteljski zakon koji su u funkciji zaštite obitelji i djece. Obiteljskim zakonom definiraju se odnosi u bračnoj zajednici, dakle odnosi među supružnicima, zatim odnosi djece i roditelja, posvajanje, temeljna prava iz skrbništva i izvanbračnih zajednica. Istim Zakonom propisuju se i postupci nadležnih tijela kao i temeljne obveze i dužnosti roditelja usmjerena prema djetetu i pravima djeteta u smislu njegove zaštite (Obiteljski zakon, NN 116/03). Isto tako vrlo bitan za uređenje prava žrtava nasilja u obitelji je Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 70/17, 126/19, 84/21) koji propisuje pravne sankcije za počinitelje takvih djela. Bitno je napomenuti kako članak 7. navedenog zakona obvezuje i sve djelatnike u zdravstvu, socijalnoj skrbi, odgojno-obrazovnim ustanovama i druge koji u svom radu mogu doći u kontakt sa žrtvom nasilja u obitelji na obvezu prijavljivanja počinjenja nasilja nadležnim tijelima.

4.1. Oblici i modeli zlostavljanja djece

Kroz povijest zlostavljanje se povezivalo samo s vidljivim simptomima, dok se danas, osim najčešćih oblika, fizičkog i seksualnog zlostavljanja, izdvajaju i emocionalno zlostavljanje te zanemarivanje djece.

Fizičko zlostavljanje oblik je zlostavljanja u kojem se pojedinom djetetu namjerno i svjesno nanose ozljede s ciljem povrjeđivanja. Uglavnom uključuje korištenje fizičke sile kroz udarce, ugrize, protresanje, naguravanje, gušenje i slično. Kada se radi o manjoj djeci, odnosno

djeci mlađe dobi obično uključuje neprikladne oblike hranjenja s elementima nasilja te općenito neke grube postupke vezane uz njegu djeteta, a mogu rezultirati vidljivim ili nevidljivim fizičkim ozljedama. Vrlo je čest slučaj da se djeci daju lijekovi koji nisu prilagođeni njihovoj dobi te različiti opijati koji mogu ostaviti trajne posljedice na njihov psiho-fizički razvoj (Miljević-Riđički, 1995). Fizičko zlostavljanje djece uglavnom je rezultat različitih socio-okolinskih čimbenika obitelji kao što su niska razina obrazovanja ili potpuni izostanak istog, alkoholizam, psihičke smetnje, ovisnosti i drugo. Treba imati na umu da je čest slučaj da žrtve zlostavljanja u djetinjstvu kasnije usvoje te iste obrasce ponašanja od svojih roditelja pa i oni u nekoj fazi života postanu zlostavljači. Fizičko zlostavljanje uglavnom se javlja kao odgovor na nemogućnost ostvarivanja kontrole i bespomoćnost, zatim kao odgovor na različite stresne situacije, različite psihičke poremećaje i stanja, ovisnost o drogama, alkoholu i slično. Vrlo je važno naglasiti kako niti jedno objašnjenje ne opravdava nasilje i ono je potpuno neprihvatljivo.

Seksualno zlostavljanje djece odnosi se na prisiljavanje djeteta na bilo koji oblik seksualne aktivnosti od strane odrasle osobe (Miljević-Riđički, 1995). S druge strane Sunko definira seksualno zlostavljanje kao „*bilo koju vrstu seksualnog kontakta između djeteta i odraslog koji dijete ne razumije i na koji ne može dati pristanak*“ (Sunko, 2008: 21).

Emocionalno zlostavljanje nema vidljive tragove i zbog toga često dijete samo nije svjesno da je žrtva zlostavljanja. Prepoznatljivo je po zanemarivanju i ignoriranju djetetovih emocionalnih potreba, prije svega potrebe za ljubavlju i nježnošću, poštovanjem i uvažavanjem djetetovih potreba i preferencija (Bilić, Zloković, 2004). Roje Đapić i Buljan Flander (2019) navode kako je emocionalno zlostavljanje najmanje istražen oblik zlostavljanja iz razloga što je u nekim sredinama omalovažavanje djeteta još uvijek društveno i kulturno dozvoljen i odobren oblik odgoja.

Zanemarivanje djece odnosi se na uskraćivanje primjerene prehrane, odgovarajuće odjeće, topline i medicinske njege. Samo zanemarivanje javlja se u više pojavnih oblika pa se tako najčešće izdvajaju i prepoznaju zanemarivanje djetetovih zdravstvenih i tjelesnih potreba, ignoriranje i zapostavljanje odgojno-obrazovnih potreba, socio-emocionalnoo zanemarivanje i nedostatan autoritet nad djetetom (Bilić, Zloković, 2004).

Kada se govori o modelima zlostavljanja djece u obitelji prema literaturi razlikuju se dva osnovna modela: tradicionalni i integrativni. Tradicionalni model dalje se dijeli na sociokulturološki i psihopatološki, dok se integrativni dalje raščlanjuje na opći i ekološki. Psihopatološki ili medicinski model zlostavljanje obrazlaže psihičkim poremećajima samog nasilnika. Sociokulturološki model karakterizira pojava zlostavljanja za koje su odgovorni

socio-okolinski čimbenici kao primjerice stres, siromaštvo, nezaposlenost, niska razina obrazovanja, uvjeti stanovanja i slično (Gelles, 1973., Gil, 1970., Ammerman, 1990. prema Pećnik, 2003). Osnovna karakteristika općeg modela je da polazi od pretpostavke da je nasilje u obitelji isključivo rezultat sociokulturnih činitelja u obitelji, društvu, kod roditelja i djece. Ekološki model s druge strane, razlikuje čimbenike rizika koji povećavaju rizik od zlostavljanja u obitelji i zaštitne čimbenike koji služe kao zaštita od mogućeg počinjenja zlostavljanja.

5. Zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece i njegovi oblici

Ne postoji jasno definiran teorijski okvir usmjeren na tematiku zanemarivanja ili odgojnog zapuštanja djece, ali ipak znanje o ovoj tematici polako se nadograđuje. I dalje velik problem predstavlja nemogućnost formuliranja mjernih instrumenata za procjenu zanemarenosti djeteta. Osim navedenog, kao problem često se ističe i to što u literaturi postoje brojni čimbenici koji utječu na zanemarivanje djeteta. Različiti autori na različit način ih formuliraju i definiraju. Uglavnom se međusobno isprepliću vanjski stresni čimbenici s bračnim i obiteljskim čimbenicima te osobni čimbenici kao glavni uzročnici pojave zanemarivanja ili odgojnog zapuštanja djece. Kada se pobliže sagledaju uzročnici jasno je da se oni mogu podijeliti na psihološke i sociološke, pri čemu sociološki naglašavaju društvene i kulturološke utjecaje, dok psihološki uzročnici naglasak stavljaju na psihičke smetnje i psihološke utjecaje na pojedinca (Pećnik, 2003).

Zanemarivanje, kao što je već i navedeno podrazumijeva izbjegavanje obveze njegovanja djeteta u smislu očuvanja njegova zdravlja, emocionalnog razvoja, pravilne ishrane, adekvatnog smještaja, osiguravanja uspješnog obrazovanja i općenito navedeno omogućavanja sigurnih životnih uvjeta u skladu s resursima s kojima obitelj raspolaže. Zanemarivanje uključuje i određena ponašanja za koja postoji potencijalna opasnost da izravno nanese štetu djeci i bitno je istaknuti da ono ne mora trajati kroz duži vremenski period, već se može odvijati tijekom kraćeg vremenskog razdoblja (Bulatović, 2012). Bilić i Zloković navode da je zanemarivanje „*namjerno dopuštanje da dijete doživi patnju koju se moglo izbjeći, kao i kada odrasli ne uspijevaju osigurati odgovarajuću njegu i brigu djeteta*“ (Bilić, Zloković, 2004: 20). Dakle, iz navedenog proizlazi da se zanemarivanje i zapuštanje zapravo odnose na neispunjavanje svih potrebnih preduvjeta nužnih za zadovoljenje potreba djeteta. Međutim u svakodnevnom životu i radu teško je odrediti i utvrditi radi li se o zanemarivanju i odgojnom zapuštanju i upravo zbog toga je potrebno odrediti koje to djetetove potrebe moraju biti zadovoljene. Kako bi ih se lakše razgraničilo, u literaturi su uglavnom podijeljene na tjelesne i

emocionalne. Pod zadovoljenim tjelesnim potrebama djeteta podrazumijevaju se kvalitetna i primjerena prehrana, siguran i stabilan smještaj, primjerena odjeća, briga o fizičkom zdravlju i sigurnosti. U emocionalne potrebe spadaju dodiri, pogledi i govor roditelja, stimulacija djeteta, poštivanje djeteta i njegovih potreba, uvažavanje njihovih mišljenja, ohrabrivanje i pružanje sigurnog i stabilnog doma (Bilić i sur., 2012). Buljan-Flander i Kocijan-Hercigonja zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece definiraju „*kao nedostatak odgovarajuće brige i njege odraslih osoba, prema djetetu, što bitno utječe na djetetov normalni fizički i psihički razvoj*“ (Buljan-Flander, Kocijan-Hercigonja, 2003: 65). Isti autori navode kako zanemarivanje i odgojno zapuštanje djeteta može uključivati i ostavljanje premalog djeteta samog kući bez odgovarajućeg nadzora.

Najčešća zabluda o zanemarivanju je da je ono prisutno uglavnom u siromašnim obiteljima, što nije istina, brojne obitelji s minimalnim ili nedovoljnim primanjima, unatoč tome svojoj djeci osiguravaju adekvatnu brigu i skrb. Dakle, bitno je razdvojiti pojmove zanemarivanje i odgojno zapuštanje od siromaštva. Isto tako prevladava mišljenje da posljedice zanemarivanja nisu ozbiljne te da zanemarivanje nije opasno kao što je to zlostavljanje u obitelji. Važno je istaknuti da je zanemarivanje podjednako opasno kao zlostavljanje i ostavlja ozbiljne i dugoročne posljedice. Istraživanja pokazuju kako djecu uglavnom zanemaruju biološki roditelji te se zanemarivanje prenosi s generacije na generaciju (Bulatović, 2011; Bilić i sur., 2012). Majke su češće optužene za zanemarivanje nego očevi jer prevladava stav kako je njihova glavna uloga briga i skrb o djeci, pružanje ljubavi i topline. Zanemarivanje djece najčešće nije izolirano, već se događa uz neki drugi oblik zlostavljanja. Nekoliko je čimbenika koji utječu na zanemarivanje djece. Jedan od njih je socijalni status i istraživanja pokazuju da obitelji s lošijim imovinskim statusom koji nisu u stanju pružiti osnovne životne uvjete uglavnom zanemaruju djecu. Emocionalno i psihički nezreli i nestabilni roditelji oni s nižim stupnjem obrazovanja ili bez ikakvog obrazovanja, samohrani roditelji ili općenito jednoroditeljske obitelji i roditelji ovisnici o različitim opijatima ili sredstvima su isto tako podložni zanemarivanju.

Kada se govori o oblicima zanemarivanja djece tu se prije svega misli na fizičko ili tjelesno, emocionalno, zdravstveno ili medicinsko te obrazovno ili edukativno zanemarivanje.

5.1. Tjelesno ili fizičko zanemarivanje

Ovaj oblik zanemarivanja u današnje vrijeme je najčešće prepoznat oblik, a samim time i najrašireniji u društvu. Tjelesno zanemarivanje prema Briere i sur. (1996) uključuje:

- *Uskraćivanje zdravstvene zaštite djetetu (koja bi bila u skladu s preporukama liječnika za određene bolesti, medicinska stanja ili oštećenja);*
- *Kašnjenje u pružanju zdravstvene zaštite;*
- *Napuštanje djeteta bez osiguravanja odgovarajuće skrbi i nadzora nad njim;*
- *Izgon ili progon djeteta iz kuće te*
- *Drugi oblici fizičkog zanemarivanja kao što su: nezadovoljavanje djetetovih osnovnih fizičkih potreba kao što su neadekvatna prehrana, odijevanje, održavanje higijene i drugi oblici zanemarivanja njegove sigurnosti i dobrobiti (vožnja djeteta u automobilu u alkoholiziranom stanju) (Sesar, Sesar, 2008: 84).*

Fizičko ili tjelesno zanemarivanje očituje se kroz neadekvatne životne uvjete, odjeću i obuću, nekvalitetnu i neraznovrsnu prehranu i neprimjerenu osobnu higijenu. Različiti su uzroci tjelesnog zanemarivanja, a najčešći su: kažnjavanje djeteta, zanemarivanje djeteta jer nije željeno, zapostavljanje dječjih potreba radi svojih osobnih potreba te općenito negativan odnos prema djetetu i njegovim potrebama (Bilić i sur., 2012).

5.2. Emocionalno zanemarivanje

Emocionalno zanemarivanje vrlo je raširen i učestali oblik koji se odnosi na neuvažavanje djetetovih emocionalnih potreba, odnosno osjećaja od strane roditelja. Ovaj oblik zanemarivanja djece teško je prepoznati i utvrditi osobito zato što nema vidljivih i opipljivih fizičkih dokaza. Najčešće se događa u obiteljskom domu, a počinje u ranoj dobi dok dijete još uvijek ne priča, a samim time i ne shvaća da je zanemareno. Emocionalno zanemarivanje uključuje neispunjavanje dječjih potreba za nježnošću, iskazivanjem emocija prema djetetu, ne pružanje emocionalne podrške i potpore, uključuje također teške oblike zlostavljanja ili druge oblike nasilja unutar obitelji ili u djetetovu prisustvu, uzimanje alkohola i drugih opijata pred djetetom i ohrabivanje djeteta da konzumira ta sredstva, nereagiranje na devijantne i delikventne oblike ponašanja djeteta, a da je roditelj svjestan ozbiljnosti situacije, ali i dalje ne ostvaruje autoritet i ne intervenira na adekvatan način, kašnjenje ili odgađanje pružanja pomoći djetetu s obzirom na njegove emocionalne probleme ili probleme u ponašanju. Emocionalno

zanemarivanje uključuje i pretjerana i neostvariva očekivanja od djeteta koji nisu u skladu s njegovom dobi ili pak pretjerano zaštićivanje djeteta kao druga krajnost (Sesar, Sesar, 2008). Emocionalno zanemarivanje nerijetko počinje prije rođenja djeteta i očituje se kroz uzimanje droga, alkohola ili kroz neprimjerenu prehranu majke što potencijalno uzrokuje zaostajanje u psihomotornom i govornom razvoju i nisku koncentraciju. Dakle, možemo zaključiti kako je emocionalno zanemarivanje zapravo nemogućnost stvaranja pozitivne emocionalne veze s djetetom (Killen, 2001). Na emocionalno zanemarivanje djeteta može upućivati njegova povučенost, uznemirenost, sumnjičavost, neodlučnost, učestale i nagle promjene raspoloženja, teško prilagođavanje novim i nepoznatim situacijama, agresivnost, bespomoćnost, određene smetnje u govoru i komunikaciji, motorici, neopravdani strah, i neki

drugi neuobičajeni oblici ponašanja koji nisu primjereni dobi ni okolnostima (Buljan-Flander, Kocijan-Hercigonja, 2003).

5.3. Obrazovno ili edukativno zanemarivanje

Edukativno ili obrazovno zanemarivanje očituje se u nedostatku pomoći i poticaja roditelja tijekom obrazovanja djeteta. Ovaj oblik zanemarivanja prepoznaje se po izostajanju iz škole najmanje 5 uzastopnih dana u mjesecu za što su roditelji pravovremeno obaviješteni, ali ništa ne poduzimaju. Izostanak djeteta s nastave najmanje mjesec dana uzastopno uz znanje i odobrenje roditelja, ali iz neopravdanih razloga koji nisu povezani s nekom medicinskom dijagnozom ili nekom teškom obiteljskom situacijom, uskraćivanje pomoći djetetu koje ima određenih poteškoća u čitanju ili učenju na što su roditelji također upozoreni koji ne poduzimaju ništa. Osim navedenog, obrazovno zanemarivanje uključuje i osporavanje najoptimalnijeg oblika školovanja, nedostatak pomoći u učenju, neosiguravanju potrebne opreme za školovanje, nedolaženje na roditeljske sastanke i slično (Buljat-Flander, Kocijan-Hercigonja, 2003). Navedeni pokazatelji su ujedno i odraz indiferentnosti prema djetetu i nesposobnosti uspostavljanja kvalitetnog autoriteta nad djetetom što Bilić i Zloković (2004) definiraju kao dodatni oblik zanemarivanja te ga nazivaju „urbanim zapuštanjem djeteta“.

Ovaj oblik zanemarivanja podjednako je učestao u gradskim i u seoskim, lokalnim sredinama, a razlog može podjednako biti stresan, kaotičan i dinamičan život u gradu gdje je čest slučaj da se roditelji više okreću sebi i usmjeravaju na zadovoljavanje svojih potreba za razliku od seoske sredine u kojoj se na dijete gleda kao na osobno vlasništvo bez vlastitih prava i preferencija. Nerijetko se događa da takva djeca nemaju razvijen osjećaj odgovornosti i bez odobrenja izbivaju iz kuće (Bilić, Zloković, 2004).

5.4. Zdravstveno ili medicinsko zanemarivanje

Zdravstveno zanemarivanje odnosi se na neosiguravanje adekvatne zdravstvene zaštite djeteta. Roditelji koji zdravstveno zanemaruju svoju djecu najčešće izbjegavaju redovna cijepljenja, sistematske preglede, konzumaciju obaveznih lijekova, zakidaju dijete za potrebne liječničke preglede, tretmane ili terapije. Zdravstveno zanemarivanje može započeti već u trudnoći ukoliko se majka ne pridržava savijete liječnika i ne proživljava svoju trudnoću na adekvatan način (Grbeša Zovko, Sesar, 2021). Znakovi koji ukazuju na postojanje zdravstvenog zanemarivanja jesu učestali problemi koji su povezani sa očuvanjem urednog zdravstvenog statusa djeteta, pothranjenost, česte grlobolje i prehlade, neliječene alergijske reakcije i slabo opće stanje (Buljan-Flander, Kocijan-Hercigonja, 2003).

6. Prepoznavanje znakova zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece

Stručne osobe koje rade s djecom trebale bi biti dobro educirane za prepoznavanje znakova zanemarivanja. Samo prepoznavanje problema izuzetno je teško jer se isto sakriva kao obiteljska tajna što znatno otežava samo stanje i mogućnosti prevencije i pomoći. Znakove koji bi mogli ukazati na zlostavljanje i zanemarivanje teško je uočiti i bitno je imati na umu da niti jedan znak nije siguran dokaz da je određeno dijete izloženo zanemarivanju. Neka rizična ponašanja ukoliko se pojavljuju permanentno ili se javljaju sustavno s ostalim rizičnim ponašanjima bilo kod djeteta ili kod roditelja mogu ukazati da je riječ o zanemarivanju (Bilić, Zloković, 2004).

Kao što je već ranije navedeno, izdvojena su četiri osnovna oblika zanemarivanja, tjelesno ili fizičko zanemarivanje, emocionalno zanemarivanje, odgojno-obrazovno zanemarivanje i urbano zapuštanje djeteta.

Tjelesno zanemarivanje djece često je teško prepoznati. Neki od znakova, kao što su zaprljana odjeća i obuća, neprimjerena zdravstvena skrb, uglavnom se prepisuju momentalnoj inertnosti roditelja ili pak prezaposlenost i slično. Međutim, provedena istraživanja pokazuju drugačiju situaciju pa tako roditelji nižeg socio-ekonomskog statusa često svojoj djeci pružaju najkvalitetniju moguću njegu i brigu, naravno u okviru svojih mogućnosti i sposobnosti, dok roditelji višeg socio-ekonomskog statusa često iskazuju nezadovoljavajuća i manjkava

roditeljska ponašanja, odnosno zapostavljaju djecu i samim tim im ograničavaju prijeko potrebnu ljubav i pažnju (Bilić, Zloković, 2004).

Znakovi koji mogu ukazati na postojanje odgojno-obrazovnog zanemarivanja mogu biti i nepravovremeno upisivanje djeteta u odgojno-obrazovnu ustanovu, neredovito pohađanje iste, previše izostanaka, svakodnevno ili učestalo kašnjenje, samoinicijativni raniji odlasci i slično. Takva djeca u školi imaju lošiji uspjeh, nezainteresirani su za slobodne aktivnosti i općenito imaju negativan stav prema školi i obrazovanju. Osim toga, takva djeca često nemaju razvijen osjećaj odgovornosti, prepušteni su sami sebi, sami nastoje rješavati svoje probleme (Bilić, Zloković, 2004).

Sveobuhvatni dojam o neurednom vanjskom izgledu djeteta, slaboj tjelesnoj razvijenosti, neusvojenim higijenskim navikama, neodržavanje urednosti školskog pribora i materijala za rad neki su od osnovnih pokazatelja koji ukazuju na postojanje zanemarivanja ili odgojnog zapuštanja djeteta (Bilić, Zloković, 2004).

Kako bi se utvrdilo postojanje zanemarivanja ili zlostavljanja djece, osim na ponašanje i izgled djece bitno se usmjeriti i na ponašanja roditelja. Roditelji koji zanemaruju svoje dijete najčešće ne opravdaju na vrijeme i redovno djetetove izostanke iz škole, ne odazivaju se na pozive razrednika, ne vide problem u nemaru i lijenosti djece, ne osiguravaju ili čak odbijaju stručnu pomoć, ne upisuju na vrijeme djecu u školu ukoliko su školski obveznici ili ih na vlastiti zahtjev ispisuju iz škole iz nekih vlastitih neopravdanih razloga, ne osiguravaju djetetu sredstva potrebna za učenje i školovanje. Isto tako ponašanja kao što su ne angažiranje u aktivnostima koje se vezuju uz provođenje slobodnog vremena s djecom, ne pokazivanje zanimacije za vlastito dijete, ne posjedovanje prikladnog autoriteta nad djetetom kako bi mu se mogle ograničiti nedozvoljene i štetne aktivnosti, kao i one koje nisu prilagođene dobi ukazuju na elemente zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djeteta. Ovakvi roditelji najčešće nisu upoznati s djetetovim školskim obvezama i aktivnostima, rijetko se informiraju u školi i o školi i općenito nedovoljno brinu o vlastitoj djeci. Većinom roditelji koji su skloni zanemarivanju djeteta ne mare za njegov izgled, ne pokušavaju mu osigurati ni minimalne zdravstvene i higijenske standarde, a općenito i u samoj obitelji prevladava loša zdravstvena i higijenska skrb. Osim toga, roditelji nemaju razvijene zdrave prehrambene navike koje tako ne uspijevaju ni prenijeti djetetu, žive u, uglavnom, ne uvjetnim stambenim objektima s izraženim teškim problemima koji proizlaze iz neriješene egzistencijalne situacije, a uglavnom se javljaju kao posljedica nezaposlenosti (Bilić, Zloković, 2004).

Bitno je istaknuti kako provedena istraživanja pokazuju povezanost između zlostavljanja u djetinjstvu kod roditelja i sklonosti zlostavljanja vlastite djece kasnije. Dakle,

roditelji koji su bili izloženi zlostavljanju ili zanemarivanju u djetinjstvu skloniji su zlostavljanju i zanemarivanju vlastite djece i u takvim slučajevima vrlo je bitno prepoznati rizične čimbenike kako bi se ono preveniralo i spriječilo. Problem zlostavljanja i zanemarivanja djece nije problem koji ostaje samo na razini obitelji, već je to širi društveni problem zbog dugoročnih posljedica koje ostavlja na žrtve (Rikić i sur., 2017).

6.1. Uloga odgojitelja u prepoznavanju znakova zanemarivanja i odgojno zapuštenog djeteta

Vrtić kao ključna ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kompleksan je sustav i kao takav ima nezaobilazan utjecaj na odgoj i razvoj djece. Kvalitetu odgojno-obrazovne prakse kao i kurikuluma vrtića određuju upravo njegovi djelatnici, a o tome uvelike ovisi i kvaliteta dječjeg doživljavanja i življenja, učenja, socijalizacije i osobnosti. Razvoj odgojno-obrazovne prakse dugotrajan je proces koji se treba odvijati sustavno i zbog toga je nužno da bude rezultat zajedničkog promišljanja svih koji u njemu sudjeluju. Konstantno i neprekidno mijenjanje odgojno-obrazovne prakse uključuje neophodnost kontinuiranog učenja svih subjekata odgojno-obrazovnog procesa kako bi se ostvarile predispozicije za stvaranje vrtića kao organizacije koja kontinuirano i sustavno može svoj rad i djelovanje iznova reorganizirati i osmišljavati (Slunjski i sur., 2006).

Odgojitelji putem vlastitog istraživanja, konstruiranja i rekonstruiranja vlastitog odgojno-obrazovnog pristupa te promišljanjem svojih odnosa u isto vrijeme usavršavaju i razvijaju sebe, ali i vlastitu odgojnu praksu i na taj način postaju kreatori kurikuluma s mogućnošću izravnog utjecaja i mijenjanja odgojno-obrazovne prakse. Shvaćanje djeteta predstavlja ključnu varijablu u procesu određivanja pristupu odgoju i obrazovanju, a znanstvena istraživanja iz ovog područja značajno su pridonijela mijenjaju percepcije institucionalnog odgoja i obrazovanja. Shvatila se bit i nužnost holističkog pristupa djetetu usmjeravajući se na njegove dobrobiti. Važnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ogleda se upravo u postignućima svjetske ali i hrvatske teorije i prakse iz područja institucionalnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Kao što je ranije i navedeno jedna od ključnih karakteristika suvremenog pristupa shvaćanju djeteta i institucionaliziranog odgoja i obrazovanja očituje se u uvažavanju i shvaćanju uloge socijalnog konteksta u samom procesu učenja i usvajanja znanja.

Upravo zato je prilikom planiranja odgojno-obrazovnog procesa prijeko potrebno stvaranje okruženja koje promovira komunikaciju, raspravu i razmjenu, a to podrazumijeva osmišljavanje situacija učenja na kvalitetan i sustavan način (Slunjski i sur., 2006). Isto tako, ono što je posebno bitno u kontekstu ovog diplomskog rada jest da se naglašava važnost socijalnih interakcija u ranoj dobi, kako s odraslima, tako i s vršnjacima što zauzima značajno mjesto u procesu učenja, socijalizacije i emocionalnom sazrijevanju djeteta (Petrović-Sočo, 2007). Temeljne pretpostavke tzv. nove paradigme odgoja i obrazovanja polaze od stava kako je dijete osobnost od rođenja te ga u skladu s tim treba ozbiljno shvaćati i doživljavati. Djetinjstvo nije samo pripremna faza za budući život, već ima svoje vrijednosti i kulturu kao i svako drugo životno razdoblje. Djetinjstvo predstavlja proces socijalne konstrukcije s obzirom da je dijete od samoga rođenja socijalno biće koje kroz zajedničke aktivnosti s drugima, bilo vršnjacima ili odraslima sukonstruira, reflektira i rekonstruira svoja znanja pri čemu nije samo pasivni konzument, već aktivni sudionik. Naposljetku, bitno je istaknuti kako djetinjstvo nije samo proces koji se kontekstualizira u relaciji s određenim prostorom, vremenom ili kulturom, već se ono mijenja s obzirom na različitost uvjeta i kulture. Dakle, isto kao što ne postoji neki univerzalni model djeteta po kojem se svi ostali ravnaju, tako ne postoji niti univerzalni model djetinjstva (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

Uloga odgojitelja u razvoju djeteta svakako se ogleda u stvaranju raznolikog, poticajnog i kvalitetnog socio-pedagoškog konteksta koji podrazumijeva pozitivno ozračje u grupi, pozitivne interakcije među djecom, razvijen osjećaj pripadanja grupi, razvijen osjećaj sigurnosti i slično. Uloga odgojitelja u prevenciji zanemarivanja i odgojnog zapuštanja kao i prepoznavanju znakova koji ukazuju na postojanje istih je jako velika. Odgojitelji kao osobe koje s djecom provede velik dio dana, osim stručnosti trebaju posjedovati kompetencije i znanja za prepoznavanje znakova zanemarivanja i odgojnog zapuštanja. Odgojitelji na raspolaganju imaju mnogobrojne alate i materijale koji im mogu koristiti kako bi informirali djecu o samom problemu zanemarivanja i odgojnog zapuštanja. Kroz razgovore s djecom, čitanje priča i slikovnica, različite predstave, igrokaze, pjesmice i likovne radove moguće je djecu naučiti kako razlikovati dobro ponašanje od lošeg, kao i koja su njihova prava. Isto tako, na ovaj način djeca mogu usvojiti emocije, kao i naučiti strategije na koje se nositi s njima, bile one pozitivne ili negativne. Imajući na umu da djeca i do deset sati dnevno provode u vrtiću jasno je da odgojitelji i stručna služba ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje imaju bitnu ulogu u prevenciji zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece. Vrlo je bitno da ostvaruju usku suradnju i partnerstvo s roditeljima što znatno olakšava preventivno djelovanje.

7. Prevencija zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece

Zanemarivanje djece i dalje je problem o kojem se nedovoljno govori, a još manje radi na prevenciji istoga. Pojam zanemarivanja ostao je u sjeni zlostavljanja, koje ostavlja vidljive posljedice. Posljedice koje zanemarivanje ostavlja na daljnji rast i razvoj djece su iznimno štetne i ostavljaju dubok trag. Sve više se prihvaćaju spoznaje da zanemarivane uzrokuje veliku štetu na djetetov razvoj i kao bitan čimbenik daljnjeg razvoja djeteta, upravo te spoznaje se implementiraju u preventivne programe usmjerene borbi protiv zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece. Nužno je da se djeci koja su u djetinjstvu izložena zanemarivanju i odgojnom zapuštanju pruži najbolja moguća podrška i potpora, a bilo bi i najbolje ukoliko je to moguće da se ta pomoć pruži i puno ranije nego li dođe do samog zanemarivanja.

Zanemarivanje nije samo problem obitelji u kojoj se događa, ono je problem cijele društvene zajednice. Protokol postupanja u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece (2014) navodi da se zlostavljanje i zanemarivanje djece prevenira na tri osnovne razine. Prva razina odnosi se na opću prevenciju koja podrazumijeva podizanje razine osviještenosti i roditelja i djece, ali i stručnjaka koji na svakodnevnoj bazi rade s djecom te na kraju kompletne društvene zajednice u smislu izmjene propisa koji se odnose na zaštitu djece. Druga razina podrazumijeva ciljanu prevenciju koja se postiže kroz svakodnevni savjetodavni rad s djecom i obiteljima, posebice na roditeljskim kompetencijama, a koja su zbog nekih svojih osobnih obilježja u nepovoljnijem položaju i samim time pod povećanim rizikom od mogućeg doživljavanja zlostavljanja ili zanemarivanja. Prevencije zlostavljanja i zanemarivanja na trećoj razini uključuje rad s djecom koja su na žalost već doživjela neki od oblika nasilja s ciljem umanjivanja posljedica i usmjeravanja na njihov oporavak.

Prema Obiteljskom zakonu (2019) svatko je dužan prijaviti nadležnom Zavodu za socijalnu skrb povredu djetetovih osobnih i imovinskih prava. Povreda osobnih prava očituje se u tjelesnom ili mentalnom nasilju, spolnoj zlouporabi, zanemarivanju ili nehajnom postupanju, zlostavljanju ili izrabljivanju djeteta (Članak 132). Stručnjaci koji rade s djecom često nisu upoznati s pravnim odrednicama i zakonima koji se odnose na zaštitu djece i mladih,

a obvezni su prijaviti nasilje ili zanemarivanje za koje su doznali na svom radnom mjestu. U slučaju neprijavljivanja takvih slučajeva mogu biti kažnjeni odgovarajućom kaznom zatvora ili nekim drugim sankcijama (Bilić, Zloković, 2004).

Dakle, kao što je već navedeno sve institucije koje se bave odgojem i obrazovanjem i zaštitom djece trebale bi surađivati na način da svaka ima svoju ulogu, ali da imaju zajedničke ciljeve. Prvi cilj, a ujedno i najvažniji korak je da se zlostavljanje ili zanemarivanje odmah prekine čim se za slučaj dozna. Drugi cilj odnosio bi se na sprječavanje ponavljanja nasilja, a treći cilj usmjeren je na pružanje stručne pomoći žrtvi, ali i nasilniku ukoliko je to moguće (Bujšić, 2005).

Što se tiče prevencije zanemarivanja, ona se može podijeliti na tri razine, primarna, sekundarna i tercijarna. Primarna prevencija usmjerava se na društvenu okolinu i njezine čimbenike kao uzroke zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece. U skladu s tim organiziraju se javna događanja i kampanje kojima je cilj podizanje javne svijesti o štetnosti zlostavljanja i zanemarivanja djece. Isto tako organiziraju se i edukacije za roditelje i skrbnike, ali i za djecu sa svrhom prepoznavanja znakova zlostavljanja i zanemarivanja kao i primjene primjerenih oblika zaštite u slučaju izloženosti zlostavljanju ili zanemarivanju (Grbeša Zovko, Sesar, 2021). Sekundarna prevencija usmjerava se na pojedine obitelji u kojima postoje izraženi određeni rizični čimbenici koji bi potencijalno mogli utjecati na pojavu zlostavljanja ili zanemarivanja. Prevencija u ovom smislu uglavnom se organizira od strane nadležnog Zavoda za socijalnu skrb te se roditeljima dodjeljuju mjere pomoći i podrške u odgoju maloljetne djece. Posljednja, tercijarna razina prevencije usmjerava se na djecu koja su već izložena zlostavljanju ili zanemarivanju, a za cilj ima prestanak zlostavljanja i zanemarivanja kao i smanjenje negativnih učinaka istih (Buljan-Flander, Čorić, 2008). Osim navedenih razina prevencije postoje i indicirani programi prevencije koji se usmjeravaju na visokorizične skupine u kojima se zlostavljanje ili zanemarivanje još uvijek nisu dogodili ali postoji veliki rizik i potencijalna opasnost da će se dogoditi ukoliko se ne razviju zaštitni programi prevencije. U zaštitne programe prevencije u smislu aktivnosti koje se provode spadaju programi praćenja roditeljstva, grupe podrške, psihološki i drugi tretmani usmjereni na zaštitu mentalnog zdravlja (Grbeša Zovko, Sesar, 2021).

Cilj svih navedenih preventivskih programa je prije svega razvijanje i poboljšanje roditeljskih vještina i međusobnih interakcija članova obitelji. Vrlo su bitni brojni programi koji ciljano djeluju na dobrobit djece u okvirima poticanja svjesnog i odgovornog roditeljstva. Osim same prevencije, vrlo je bitno imati na umu da je istovremeno važno raditi i na pravovremenom otkrivanju rizičnih čimbenika. Preventivni programi ne pretpostavljaju da će se problem u

potpunosti riješiti i iščeznuti ali su nužni radi osvještavanje pojedinaca i zajednice po pitanju zlostavljanja i zanemarivanja djece u obitelji.

Kada se posebno usmjeri na zanemarivanje djece u obitelji potrebno je procijeniti razinu rizika zanemarivanja djece u obitelji i u tom kontekstu razlikuju se tri osnovne grupe: djeca u obitelji pod minimalnim ili malim rizikom, djeca u obitelji pod srednjim rizikom i djeca pod visokim rizikom ili djeca koja su već izložena zanemarivanju u obitelji. većina programa prevencije do sad se uglavnom usmjeravala na posljednju skupinu, odnosno djecu koja su pod visokim rizikom ili već izloženu djecu.

Osim navedenih razina prevencije, pojedini autori programe prevencije dijele i na kategorije. Posebno se izdvajaju tri kategorije i to su: programi usmjereni na dijete, usmjereni na roditelje i programi usmjereni na obitelj. Navedeni programi u teoriji su strogo razdijeljeni ali se u praksi uglavnom preklapaju i namijenjeni su prevenciji i ostalih oblika zlostavljanja u obitelji (DePanfilis, 2006).

8. Posljedice zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece

Zanemarivanje u djetinjstvu ima stanovit utjecaj na daljnji razvoj djeteta te uzrokuje nepredvidive i dugotrajne posljedice na emocionalno, kognitivno i socijalno funkcioniranje djeteta koje utječu na daljnji tijek života, a mogu trajati i čitav život. Općenito sagledavajući problem zanemarivanja u djetinjstvu ono se može podijeliti u pet segmenata na koje ima posebno dugotrajne učinke, a to su neurološko i intelektualno područje, školski uspjeh i očekivanja od djeteta, bilo od roditelja i značajnih odraslih osoba ili od sebe samoga, područje socio-emocionalnog razvoja, segment društvenih odnosa i ponašanja te područje mentalnog zdravlja. (Ajduković, 2001). Imajući na umu da su roditelji najvažnije osobe u djetetovu životu, a ujedno i prve osobe koje susreću i njihovo primarno okruženje zlostavljanje i zanemarivanje u djetinjstvu ostavlja trajne i duboke negativne posljedice na djetetov razvoj. Djeca izložena nekom od oblika zanemarivanja najčešće se osjećaju odbačeno i bezvrijedno i zbog toga se nerijetko uključuju u grupe vršnjaka s istim ili sličnim problemima, te grupe stvaraju svoja pravila ponašanja koja su često u suprotnosti s ustaljenim društvenim normama i obrascima ponašanja. Tjelesno ili fizičko zanemarivanje ostavlja posljedice u smislu poremećaja prilagođavanja, problema u školovanju zbog niske motiviranosti što nerijetko uzrokuje i odustajanje od školovanja, depresiju, anksioznost i ponašanje sklono nasilju u budućem životu (Kocijan-Hercigonja, Hercigonja-Novaković, 2009). Neposlušnost, provokativno ponašanje ili izolacija također se javljaju kao oblik zaštite od daljnjeg kažnjavanja. Bitno je napomenuti kako

ne mora dijete uvijek biti žrtva fizičkog zanemarivanja ili zlostavljanja, ali može biti promatrač takvog čina u svojoj obitelji što isto tako ostavlja posljedice i probleme u socijalizaciji i prilagodbi.

Vrlo je bitno istaknuti kako ne postoji tipičan model zanemarenog djeteta, ali ipak postoje neki čimbenici koji omogućuju procjenu neposrednih i dugoročnih učinaka zanemarivanja u djetinjstvu koji su prema Ajdukoviću (2001):

- *Zanemarivanje nije izolirani događaj u životu djeteta, nego proširenje raspona roditeljskog ponašanja.*
- *Potrebno je spoznavanje učinaka zlostavljanja i zanemarivanja u razvojnoj perspektivi, odnosno procjena kako neposredni negativni učinci kao reakcija na zlostavljanje ili zanemarivanje utječu na kasniji psihosocijalni razvoj i socijalne kontakte s drugima.*
- *Spoznavanje razvoja kao interakcijskog procesa. Dijete nije samo pasivni primatelj reakcija iz svoje okoline, nego i ono svojim ponašanjem utječe na okolinu i na ponašanje značajnih osoba prema sebi. Iz toga proizlazi da se neprihvatljiva ponašanja roditelja u takvim situacijama prihvaćaju ili opravdavaju (Ajduković, 2001. prema Sesar, Sesar, 2008: 88).*

Posljedice zanemarivanja očituju se i u razvoju nesigurnih i dezorganiziranih oblika privrženosti. Ranije provedena istraživanja pokazala su povezanost između zlostavljanja i svih njegovih oblika, pa tako i zanemarivanja i rizičnog seksualnog ponašanja adolescenata. Zanemarivanje je u ovakvim slučajevima najčešće povezano s većim brojem seksualnih partnera, ležernim seksualnim ponašanjem i mlađom dobi prilikom stupanja u seksualne odnose. Dakle, istraživanja pokazuju da postoji vjerojatnost da će mladi koji su bili izloženi zanemarivanju iskazivati rizična seksualna ponašanja (Thibodeau i sur., 2017).

Dijete koje odrasta u okolnostima zanemarivanja često reagira na neadekvatne načine i tako utječe na isključivanje od strane okoline, izrugivanje vršnjaka, etiketiranje osuđivanje. Jasno je dakle, da djeca koja su izložena nekom od oblika zanemarivanja iskazuju uvećani rizik od toga da i sami u nekoj fazi života postanu žrtve nekog od oblika zlostavljanja poput fizičkog, emocionalnog ili seksualnog zlostavljanja. Upravo ih nedostatak nadzora, podrške i zaštite čini ranjivijima i izloženijima opasnostima.

Zanemarivanje djece povezano je tako s razvojem poremećaja ličnosti u adolescenciji i odrasloj dobi, te je dokazano da postoji povezanost između emocionalnog zanemarivanja i

rizika za pojavu izbjegavajućeg i paranoidnog poremećaja ličnosti te posttraumatskog stresnog poremećaja, opsesivno-kompulzivnog poremećaja i slično (Sesar, Sesar, 2008). Fizičko zanemarivanje u djetinjstvu najčešće uzrokuje shizotipni poremećaj ličnosti, te pasivno-agresivni, paranoidni i granični poremećaj ličnosti. Bitno je imati na umu da zanemarivanje i često izlaganje traumatskim događajima u ranoj dobi mogu uzrokovati promjene na mozgu i to na nekoliko razina funkcioniranja, na neurohormonalnoj, biokemijskoj, funkcionalnoj i strukturalnoj razini (Sesar, Sesar, 2008)

U Hrvatskoj je pojam zanemarivanja uglavnom ostao po strani i u sjeni zlostavljanja, posebice fizičkog. Upravo zbog toga izostaje intervencija ali i preventivni rad s roditeljima. Bitno je utjecati na smanjenje broja rizičnih čimbenika, a to je moguće isključivo provođenjem preventivnih mjera na svim razinama prevencije (Čorić, Buljan Flander, 2008). Sve osobe koje su u neposrednom kontaktu s djetetom trebale bi biti sposobne prepoznati zanemarivanje, a zbog svog bliskog kontakta s djecom predstavljaju im i osobe od povjerenja (Bulatović, 2012).

9. Suradnja nadležnih tijela

Zanemarivanje djece složen je problem koji zahtjeva suradnju stručnjaka različitih profila. Neophodan čimbenik u prevenciji pojave zlostavljanja i zanemarivanja djece je dobra i kvalitetna suradnja i partnerstvo među stručnjacima. Vrlo je bitna suradnja svih institucija, odgojno-obrazovnih, pravosuđa, socijalnih zavoda kako bi se pružila adekvatna multidisciplinarna pomoć. Protokol postupanja u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece (2014) propisuje načine postupanja u postupku zaštite djece s ciljem uspostavljanja suradnje između stručnjaka različitih profila u svrhu zaštite djece. Dakle, sve institucije i ustanove, policija, zavodi za socijalnu skrb, pravosudna tijela, zdravstvene i odgojno-obrazovne ustanove imaju vrlo odgovornu ulogu gdje kroz suradnju i partnerski odnos moraju pronaći načine za učinkovitu i efikasnu zaštitu djece.

Odgojno-obrazovne ustanove, a posebno ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, u kojima djeca provode i do deset sati dnevno imaju bitnu zadaću prevenciji i postupanju u slučajevima pojave zlostavljanja i zanemarivanja djece. Ipak, u praksi je situacija nešto drugačija. Istraživanja pokazuju kako odgojno-obrazovne ustanove samo u manjem broju slučajeva prijavljuju pojavu zlostavljanja i zanemarivanja. Uglavnom se javlja i nezadovoljstvo radom institucija kao i manjak povjerenja u iste što rezultira smanjenom suradnjom ili potpunim izostankom iste te izbjegavanjem preuzimanja odgovornosti (Miljević-Ridički, 1995).

10. Istraživanje

10.1. Cilj i predmet istraživanja

Zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece ostavlja teške posljedice ukoliko se proživljava od ranog djetinjstva i upravo zato ga je važno pravovremeno prepoznati te na njega pravilno reagirati. U dječjim vrtićima odgojitelji imaju veliku odgovornost u detektiranju bilo kojeg oblika zlostavljanja te je njihova uloga prijaviti bilo kakvu sumnju na zlostavljanje.

Upravo zato **predmet** ovog istraživanja usmjerava se na ulogu odgojitelja u prepoznavanju zanemarene i odgojno zapuštene djece te njihovu ulogu u prevenciji i sprječavanju tih oblika zlostavljanja.

Cilj istraživanja je procijeniti stavove odgojitelja o kompetencijama nužnima za prepoznavanje zanemarene i odgojno zapuštene djece. Isto tako, nastojat će se utvrditi najčešći obrasci i karakteristike ponašanja zanemarene i odgojno zapuštene djece prepoznati od strane odgojitelja u dječjim vrtićima kao i jesu li poduzete daljnje mjere i koraci u prevenciji i sprječavanju tih oblika zlostavljanja.

Iz navedenog cilja proizašli su sljedeći zadaci istraživanja:

- Ispitati učestalost pojave zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece kroz profesionalni rad odgojitelja
- Ispitati mišljenje odgojitelja o posjedovanju profesionalnih kompetencija za prepoznavanje zanemarene i odgojno zapuštene djece
- Utvrditi koje obrasce i karakteristike ponašanja su odgojitelji uočili kod zanemarene i odgojno zapuštene djece

Iz navedenih zadataka istraživanja proizašle su sljedeće hipoteze:

H1: Odgojitelji se kroz svoj profesionalni rad uglavnom susreću s više slučajeva zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece

H2: Odgojitelji posjeduju profesionalne kompetencije za prepoznavanje zanemarene i odgojno zapuštene djece

H3: Odgojitelji najčešće uočavaju neprimjerenu odjeću i neodržavanje higijene kao prve znakove zanemarenosti i odgojne zapuštenosti djece

10.2. Metoda istraživanja

Istraživanje se temeljilo na kvantitativnom pristupu. Za prikupljanje podataka korištena je metoda anketiranja za čije potrebe je sastavljen anketni upitnik. S ciljem dobivanja

vjerodostojnih podataka konstruiran je *online* anketni upitnik koji se sastojao od tri dijela i sadržavao je pitanja kombiniranog tipa. U prvom dijelu anketnog upitnika sadržani su opći podatci o sudionicima istraživanja (dob, spol, stupanj stručne spreme, godine radnog iskustva u struci). Drugi dio anketnog upitnika sadržava pitanja koja se odnose na učestalost pojave zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece kao i poduzimanje daljnjih mjera prevencije i sprječavanja tih oblika zlostavljanja. Treći dio anketnog upitnika usmjerava se na profesionalne kompetencije odgojitelja te sadrži pitanja kojima se nastoje utvrditi stavovi odgojitelja o posjedovanju kompetencija bitnih za prepoznavanje zanemarenog i odgojno zapuštenog djeteta, ali i mogućnosti daljnjeg djelovanja u svrhu zaštite prava djeteta.

Istraživanje se provelo u razdoblju od rujna do studenog na ciljanom uzorku od 135 odgojitelja iz grada Zadra i Zadarske županije. Odgojitelji su prethodno upoznati s predmetom, ciljem i zadacima istraživanja kao i doprinosima istraživanja za daljnju praksu. Također su upoznati s time da se anketni upitnik provodi u svrhu diplomskog rada te da je u potpunosti anonimno.

10.3. Rezultati istraživanja

Rezultati istraživanja predstaviti će se logičnim redoslijedom u skladu s anketnim upitnikom ali i zadacima istraživanja te će prema tome biti podijeljeni u tri područja.

Socio-demografske karakteristike ispitanika:

- Spol
- Dob
- Mjesto rada (Zadar, Zadarska županija)
- Godine radnog iskustva u ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece:

- Učestalost pojave zanemarivanja i odgojnog zapuštanja kroz profesionalni rad odgojitelja

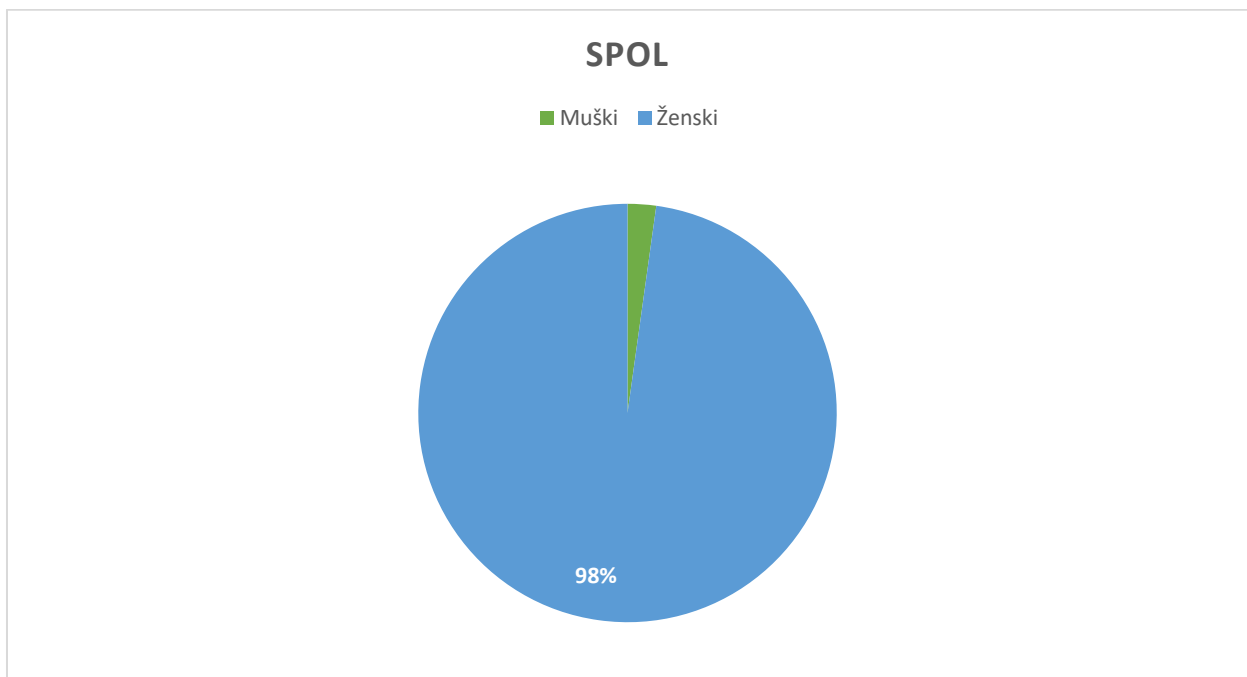
- Oblici zanemarivanja koji su najučestaliji i najčešće prepoznati
- Znakovi i karakteristike koji ukazuju na postojanje zanemarivanja i odgojnog zapuštanja kod djece

Profesionalne kompetencije odgojitelja:

- Učestalost sudjelovanja u programima stručnog usavršavanja (s posebnim osvrtom na tematiku zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece)
- Educiranost o tematici zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece
- Poznavanje i mogućnost prepoznavanja znakova zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece
- Poznavanje zakonske regulative koja se odnosi na zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece

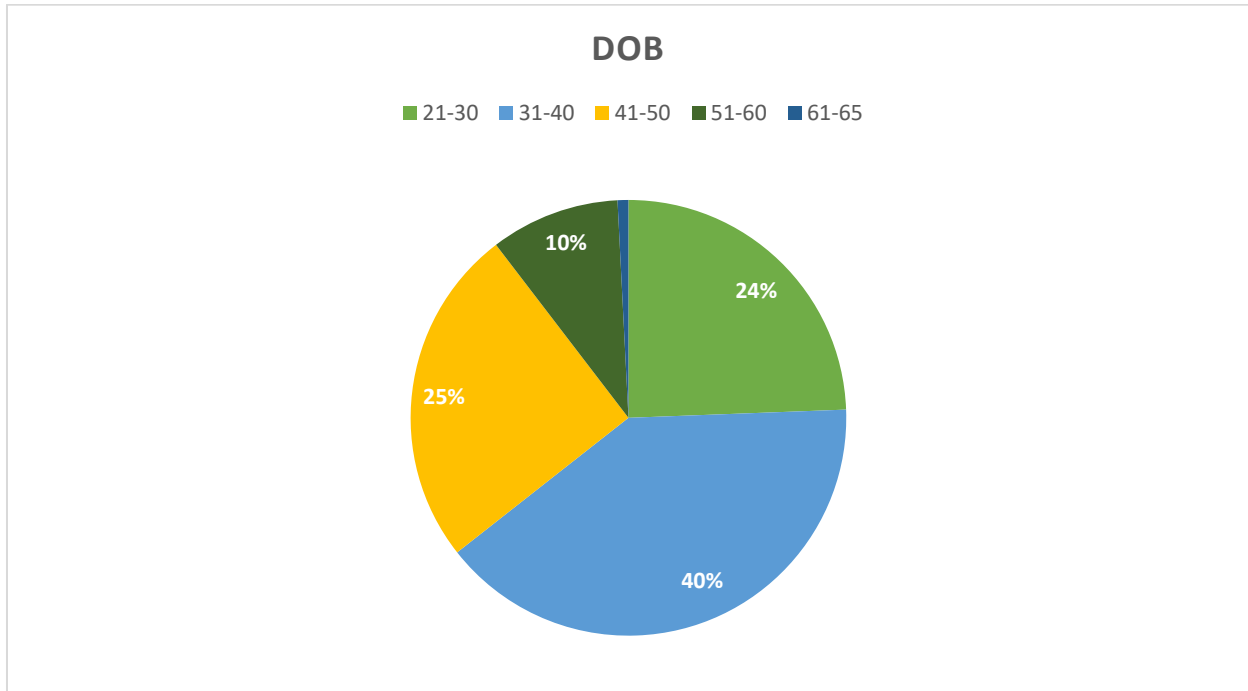
10.3.1. Socio-demografske karakteristike sudionika istraživanja

Graf 1. Spol sudionika



Iz Grafa 1. jasno se vidi da su većina sudionika istraživanja bile žene. 97,8 % sudionika bilo je ženskog spola, dok je 2,2% ispitanika muškog spola. Ovakvi rezultati nisu iznenađujući, očekivani su obzirom da istraživanja pokazuju dominaciju žena na fakultetima za izobrazbu odgojitelja predškolske djece što se kasnije reflektira i na praksu pa shodno tome u dječjim vrtićima dominiraju žene kao odgojiteljice predškolske djece.

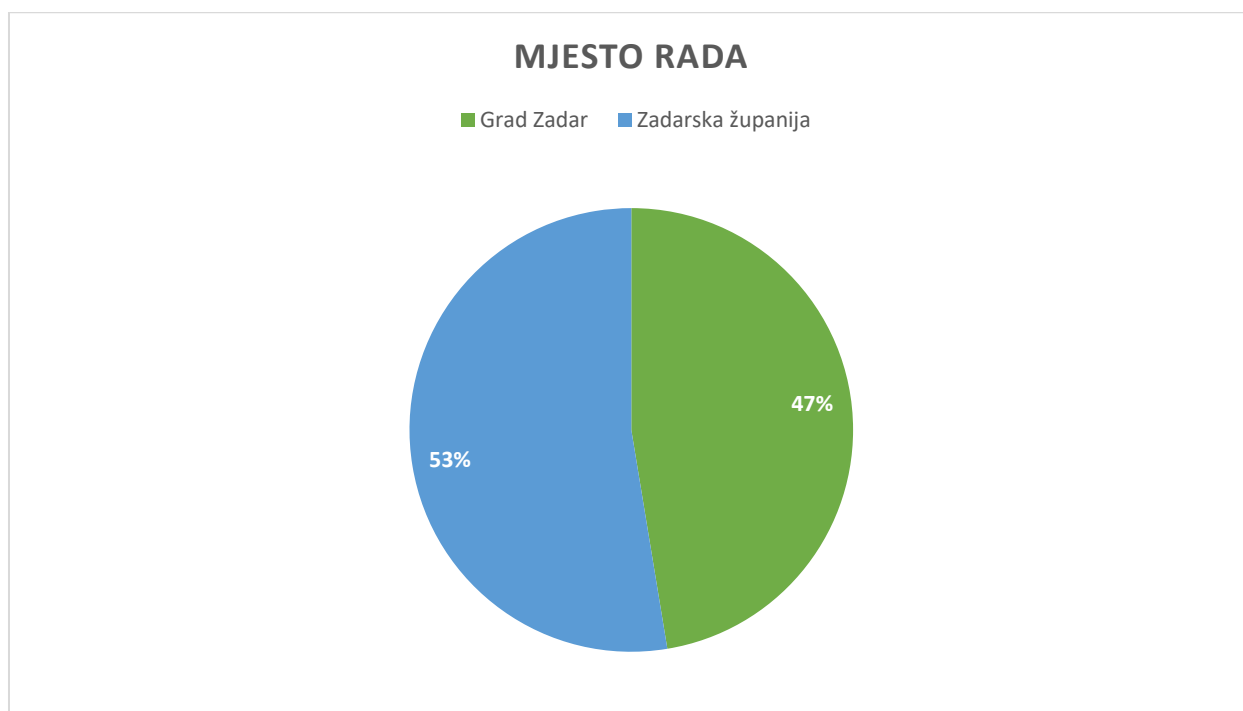
Graf 2. Dob sudionika



Na temelju Grafa 2. zaključujemo kako je najviše ispitanika u dobi od 31. do 40. godine života sa 40% zastupljenosti, nakon toga slijede ispitanici u dobi od 41. do 50. godine života sa 25,20%, te sa 24,40% ispitanici u dobi od 21. do 30. godine života, a najmanje su zastupljeni

ispitanici u dobi od 51. do 60. godine sa 9,60% i u dobi od 61. do 65. godine života sa 0,80%. Ovakvi podatci ukazuju na srednju i mlađu dobnu strukturu zaposlenih odgojitelja.

Graf 3. Mjesto rada ispitanika

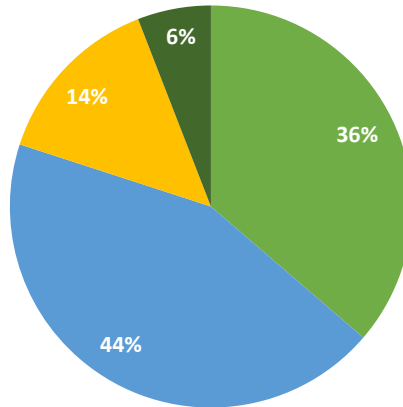


Iz Grafa 3. vidi se kako je otprilike podjednak broj ispitanika iz Grada Zadra, njih 47,40% i iz Zadarske županije, gdje je bilo 52,60% ispitanika.

Graf 4. Godine radnog iskustva u odgojno-obrazovnim ustanovama

GODINE RADNOG ISKUSTVA U ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA

■ 1-5 godina ■ 6-15 godina ■ 16-25 godina ■ Više od 25 godina

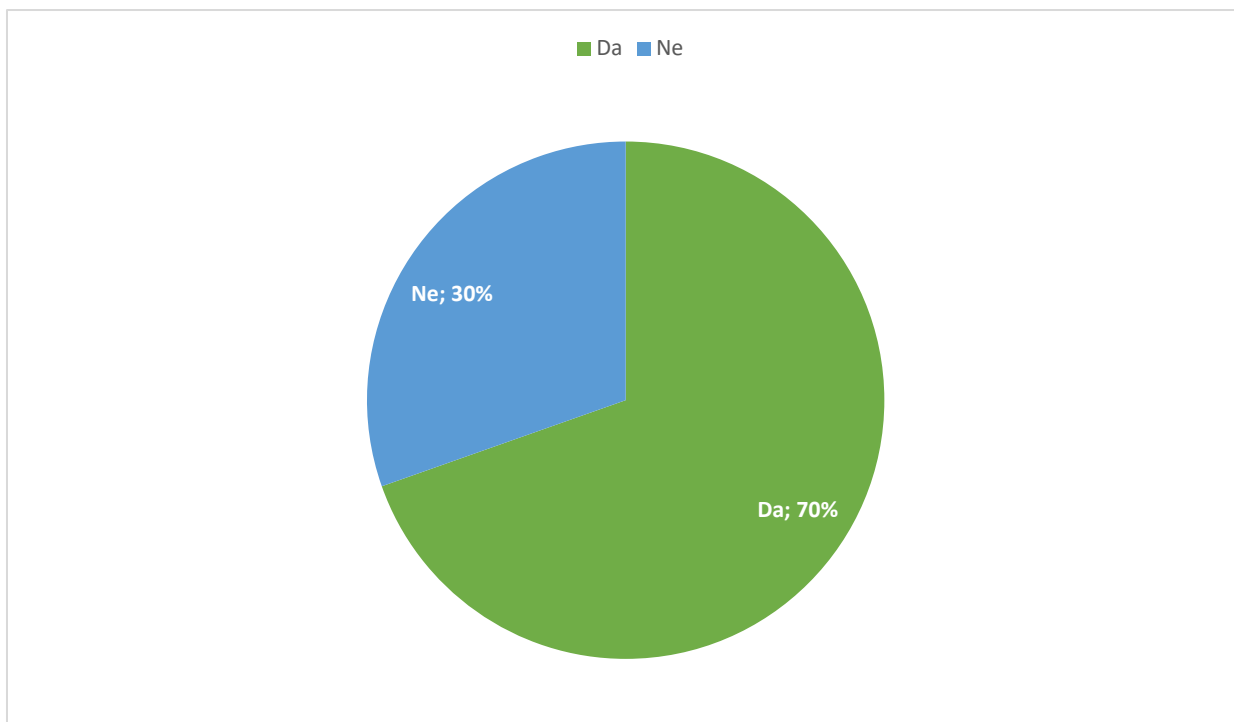


Graf 4. pokazuje godine radnog iskustva ispitanika u odgojno-obrazovnim ustanovama pa tako možemo zaključiti kako je najviše ispitanika, 43,70% koji imaju od 6 do 15 godina iskustva u odgojno-obrazovnim ustanovama. Zatim slijede ispitanici koji imaju od 1 do 5 godina iskustva u odgojno obrazovnim ustanovama sa 36,30%, a najmanje su zastupljeni oni kojim imaju od 16 do 25 godina iskustva sa 14,10% i oni koji imaju više od 25 godina iskustva u odgojno-obrazovnim ustanovama sa 5,90%. Ovakvi rezultati u skladu su s rezultatima iz Grafa 2. koji prikazuje dobnu strukturu ispitanika prema kojem dominiraju mlađi zaposlenici koji samim time ne mogu imati dugogodišnje radno iskustvo.

10.3.2. Zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece

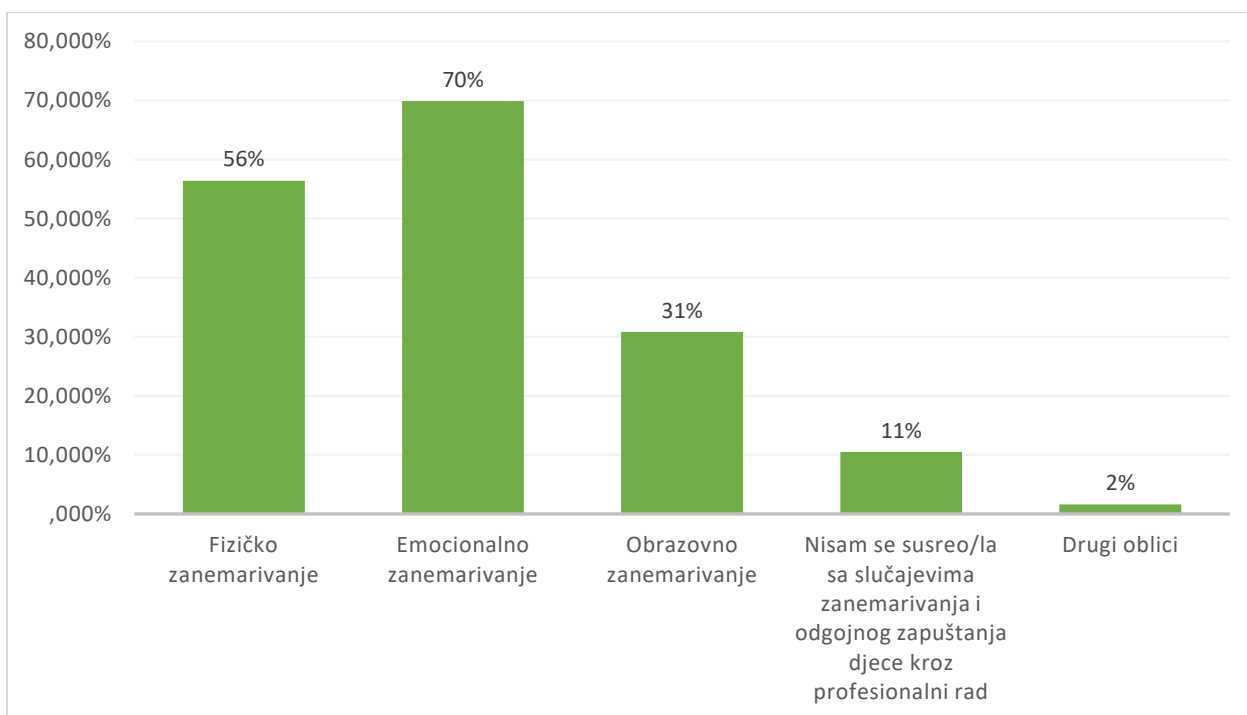
U ovom djelu prikazati će se podaci koji se odnose na učestalost pojave zanemarivanja i odgojnog zapuštanja kroz profesionalni rad odgojitelja. Prikazati će se znakovi i karakteristike koji ukazuju na pojavu zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece kao i najčešći i najučestaliji oblici zanemarivanja.

Graf 5. Susretanje sa slučajevima zanemarivanja ili odgojnog zapuštanja djece tijekom dosadašnjeg profesionalnog rada odgojitelja



Iz Grafa 5. vidi se kako se većina odgojitelja kroz svoj posao susrela sa slučajevima zanemarivanja djece. 69,60% ispitanika navela je kako se susrela sa slučajevima zanemarivanja ili odgojnog zapuštanje djece, dok je 30,40% navelo kako se nikada nije susrelo s takvim slučajevima.

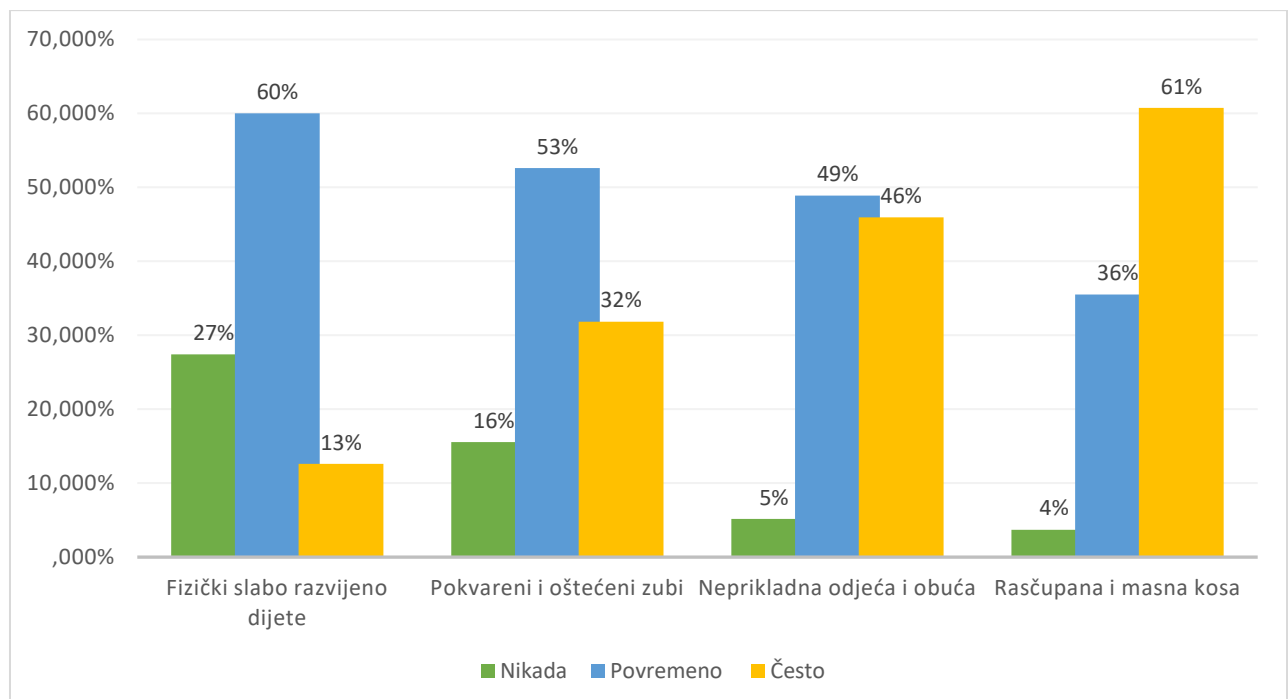
Graf 6. Najučestaliji oblici zanemarivanja djece uočeni od strane odgojitelja



Prema Grafu 6. najčešći oblik zanemarivanja uočen od strane odgojitelja u dječjim vrtićima je emocionalno zanemarivanje koje je navelo 69,9% odgojitelja, zatim slijedi fizičko zanemarivanje koje je prepoznato u 56,4% slučajeva, nakon čega slijedi obrazovno zanemarivanje sa 30,8%. u anketnom upitniku je odgojiteljima pružena mogućnost da sami napišu neki od oblika zanemarivanja kojeg su uočili, a nije naveden, pa su tako napisali egzistencijalne probleme kao uzrok zanemarivanja u smislu ostavljanja djece same kući radi osiguravanja materijalnih primanja što je zastupljeno sa 0,8% te neprimjerene roditeljske postupke u smislu nepotrebnih i neopravdanih zabrana usmjerenih na dijete što je isto tako prepoznato u 0,8% slučajeva. 10,5% odgojitelja je navelo da se nikada nije susrelo ni sa jednim oblikom zanemarivanja ili odgojnog zapuštanja djece.

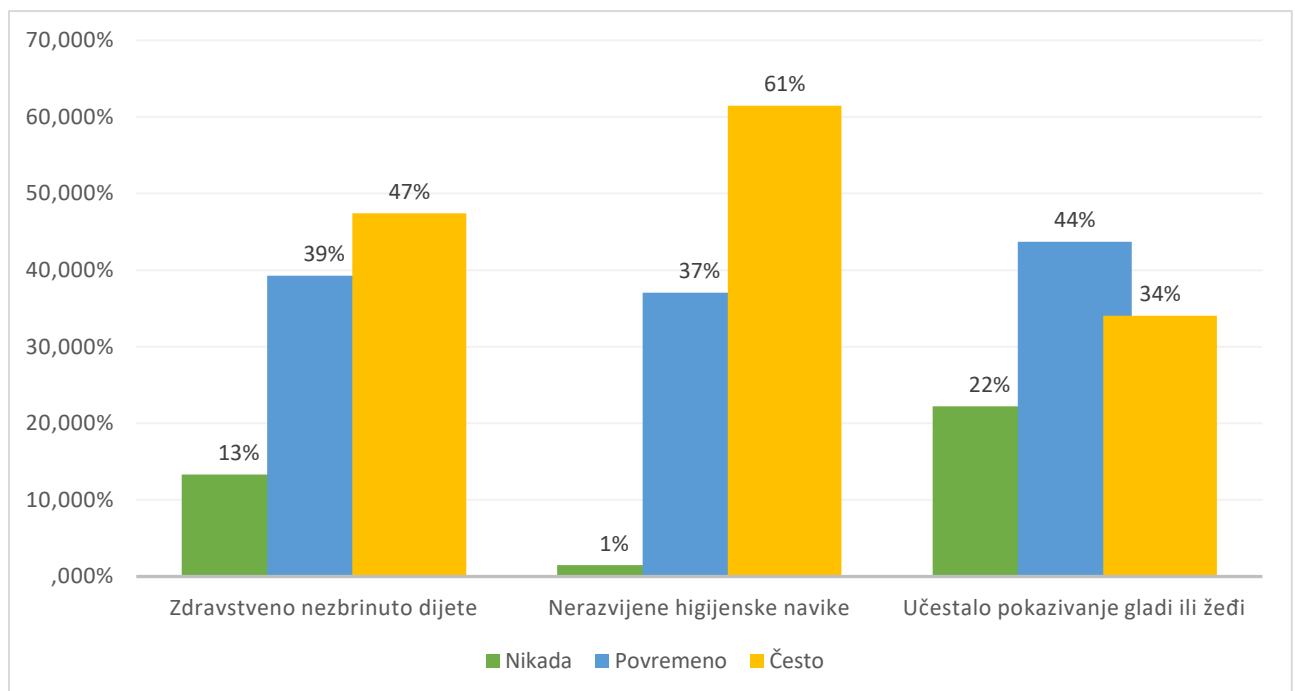
Znakovi koji ukazuju na zanemarivanje i odgojno zapuštanje djeteta podijeljeni su u četiri kategorije radi lakše interpretacije rezultata. Prva kategorija odnosila se na znakove koji ukazuju na tjelesno ili fizičko zanemarivanje i to su uglavnom vidljivi, odnosno vizualno lako uočljivi znakovi. Druga kategorija odnosila se na znakove medicinskog ili zdravstvenog zanemarivanja, treća se odnosila na znakove emocionalnog zanemarivanja i posljednja četvrta na znakove odgojnog zapuštanja djeteta.

Graf 7. Znakovi koji ukazuju na tjelesno ili fizičko zanemarivanje djeteta



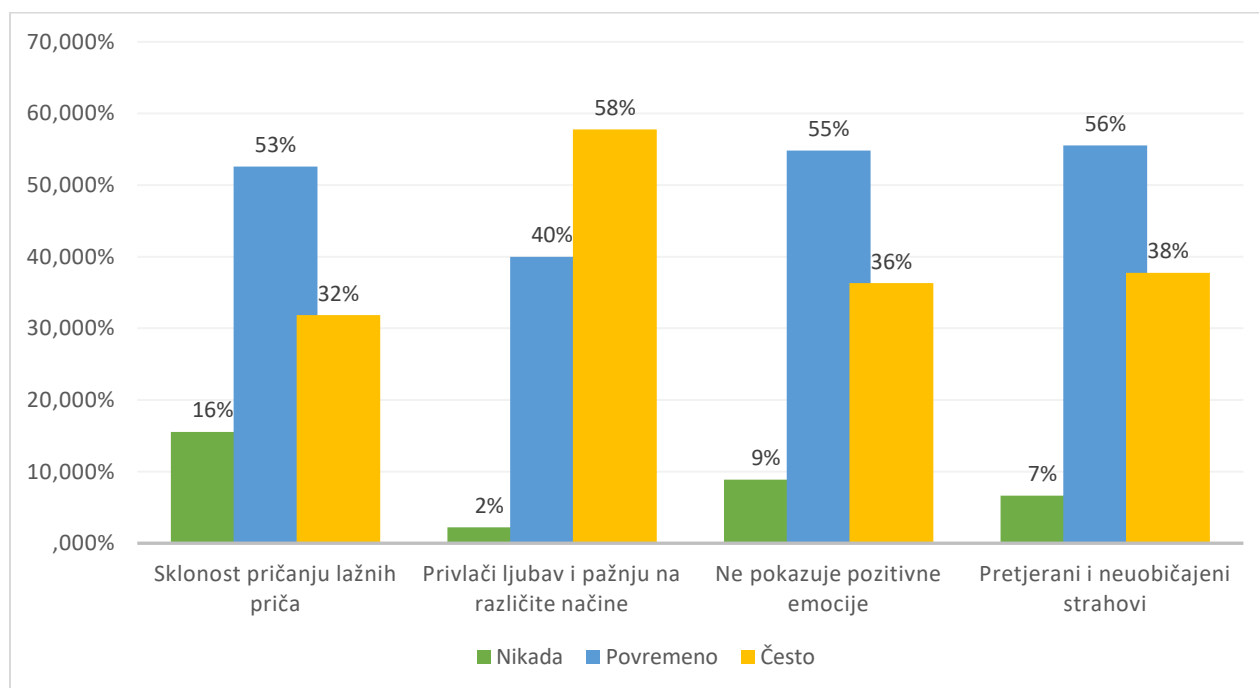
Iz Grafa 7. se vidi kako 27,40% odgojitelja navodi kako nikada nisu uočili fizički slabo razvijeno dijete, 60% navodi kako su povremeno zamijetili fizički slabo razvijeno dijete, dok je 12,59% često uočavalo fizički slabo razvijeno dijete kao jedan od znakova koji ukazuje na tjelesno zanemarivanje. 15,55% odgojitelja je navelo da nikada nije zamijetilo pokvarene ili oštećene zube kao znak tjelesnog zanemarivanja, dok je čak 52,59% povremeno uočilo, a 31,85% odgojitelja je često uočilo pokvarene i oštećene zube kod djeteta kao jedan od znakova koji ukazuje na tjelesno zanemarivanje. Neprikladnu odjeću i obuću kod djece je povremeno uočilo 48,88% odgojitelja te 45,93% često, a 5,18% je navelo kako nikada nije uočilo neprikladnu odjeću i obuću kod djece kao jedan od znakova tjelesnog zanemarivanja djeteta. Raščupanu i masnu kosu je isto tako uočio velik broj odgojitelja često, čak 60,74%, a 35,50% povremeno, samo 3,70% se izjasnilo kako nikada nisu uočili masnu i raščupanu kosu kao znak koji ukazuje na postojanje tjelesnog zanemarivanja.

Graf 8. Znakovi koji ukazuju na zdravstveno ili medicinsko zanemarivanje djeteta



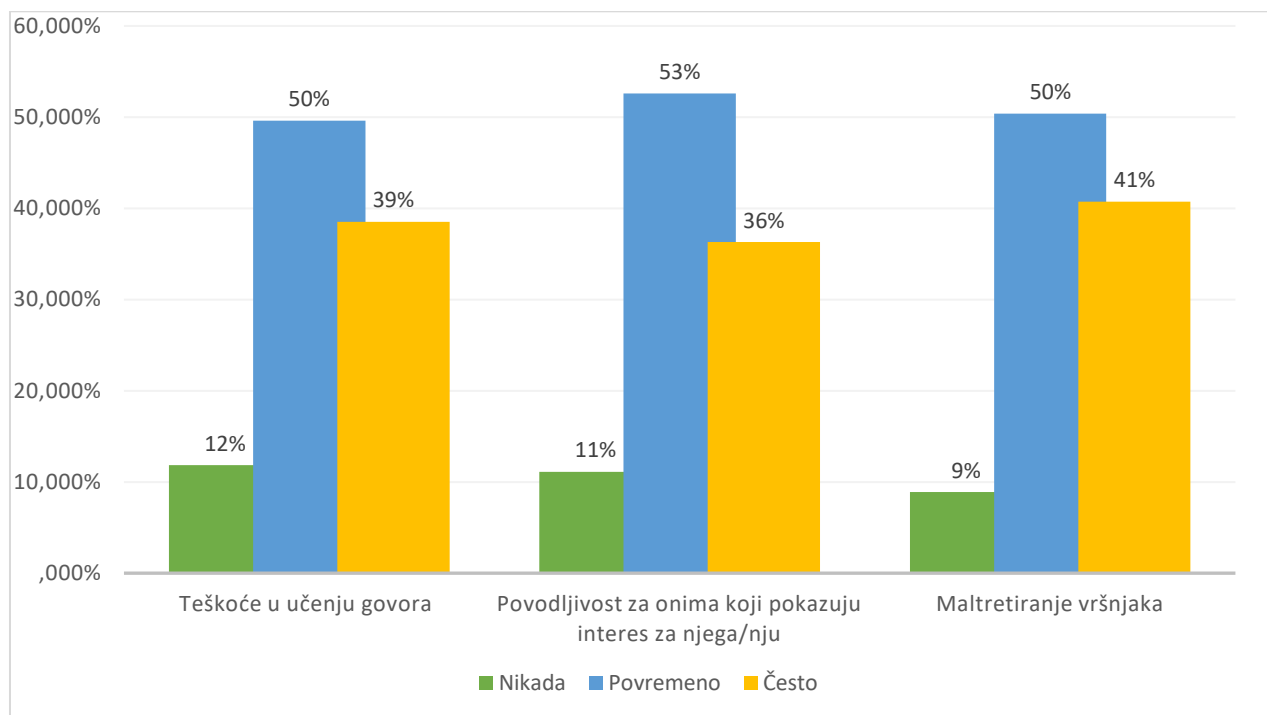
Iz Grafa 8. se jasno vidi kako odgojitelji navode nerazvijene higijenske navike kao jedan od najčešćih (61,48%) znakova zdravstvenog ili medicinskog zanemarivanja. Jako mali broj odgojitelja 1,48% nikada nije uočio nerazvijene higijenske navike kao znak koji ukazuje na zanemarivanje djeteta. Potom slijedi zdravstveno nezbrinuto dijete kao često uočen znak (47,41%) te učestalo pokazivanje gladi i žeđi što je povremeno uočeno u 43,70% slučajeva i često u 34,07% slučajeva.

Graf 9. Znakovi koji ukazuju na emocionalno zanemarivanje djeteta



Emocionalno zanemarivanje djeteta rane i predškolske dobi teško je uočiti, posebno u slučajevima kada djeca još uvijek nisu verbalna te ne mogu i ne znaju izraziti svoje misli i osjećaje. 15,56% odgojitelja navodi kako nikada nisu primijetili kod djece sklonost pričanju lažnih priča kao jedan od znakova koji ukazuje na zanemarivanje. 52,60% odgojitelja je povremeno uočilo, a 31,85% odgojitelja navodi kako su često uočili pričanje lažnih priča kao jedan od znakova zanemarivanja. Najčešće je uočavano privlačenje ljubavi i pažnje na različite načine i to u 57,78% slučajeva, 40% odgojitelja to navodi kao znak koji su povremeno uočili, a tek 2,22% nikada nije uočilo privlačenje pažnje na različite načine kao znak emocionalnog zanemarivanja. 54,81% odgojitelja navodi kako su povremeno uočili ne pokazivanje pozitivnih emocija kao znak emocionalnog zanemarivanja, a 36,30% navodi kako su isti znak uočili često. 55,55% odgojitelja navodi kako su povremeno uočili pretjerane i neuobičajene strahove kod djece koja su emocionalno zanemarena, a 37,77% su te znakove uočili često.

Graf 10. Znakovi koji ukazuju na odgojno zapuštanje djeteta

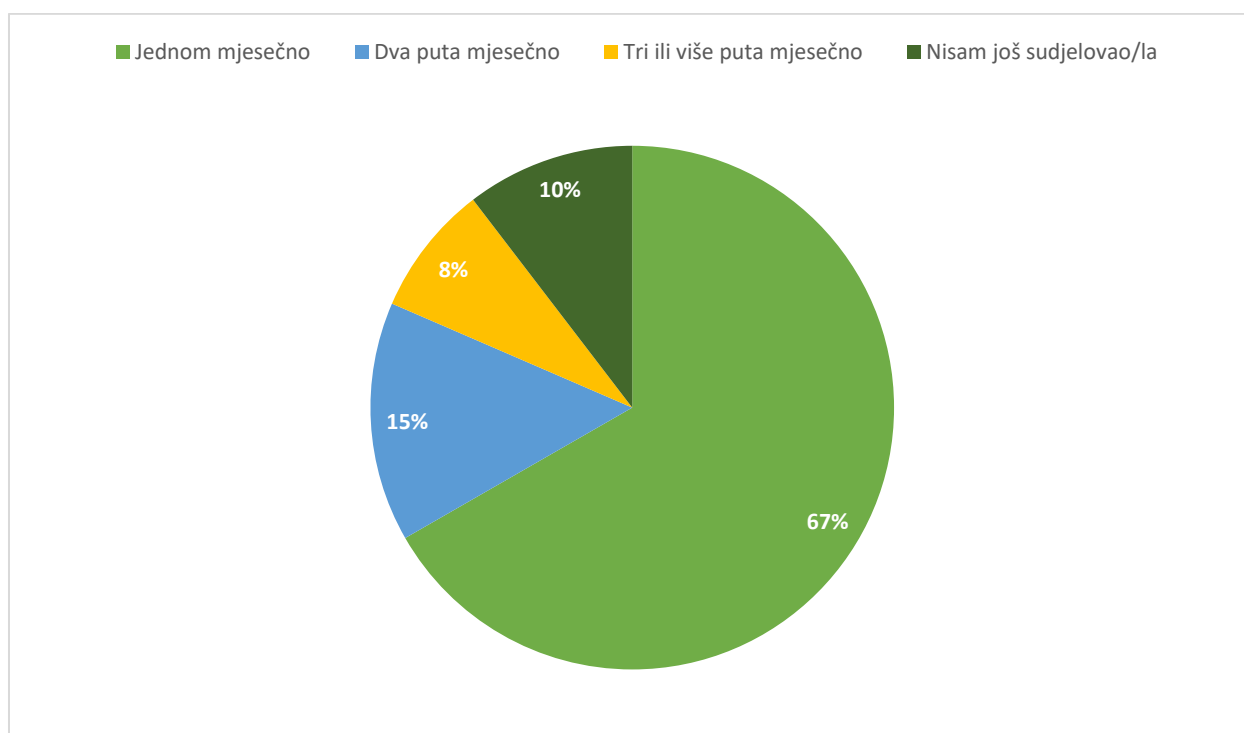


Graf 10. odnosi se na znakove koji ukazuju na odgojno zapuštanje djeteta te tako možemo iščitati kako je 49,62% odgojitelja istaknulo teškoće u učenju govora kao znak koji su povremeno uočili kod zanemarene djece, a 38,51% odgojitelja su to često uočili. Povodljivost za onima koji pokazuju interes za njega/nju povremeno je uočilo 52,60% odgojitelja, a često 36,30%. 11,11% nikada nije uočilo povodljivost za onima koji iskazuju interes za njega/nju kao znak koji ukazuje na odgojnu zapuštenost. 50,37% odgojitelja navelo maltretiranje vršnjaka kao znak koji su povremeno uočili, dok 40,74% navodi kako su često uočili maltretiranje vršnjaka kao znak odgojne zapuštenosti.

10.3.3. Profesionalne kompetencije odgojitelja

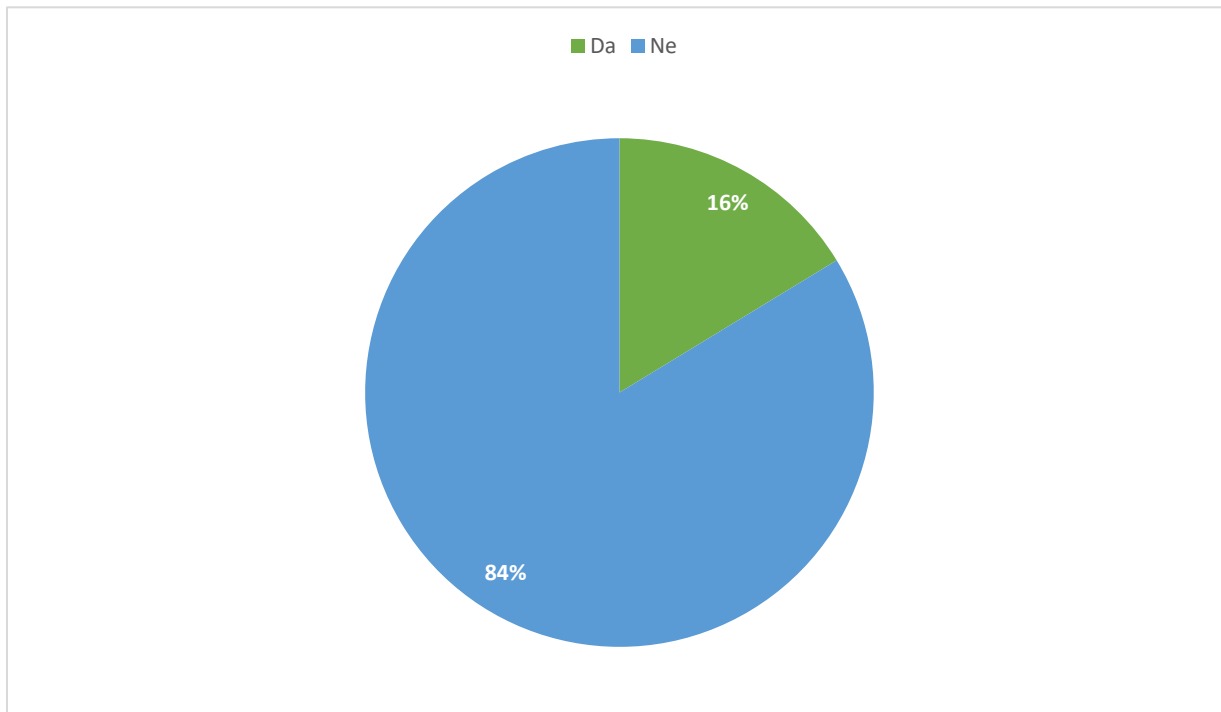
U ovom djelu prezentirati će se podaci koji se odnose na stručna usavršavanja odgojitelja, educiranost o problematici zanemarivanja i odgojne zapuštenosti. Osim toga, prikazati će se i mišljenja odgojitelja o posjedovanju stručnih kompetencija za prepoznavanje znakova koji ukazuju na bilo koji oblik zanemarenosti ili odgojne zapuštenosti, ali i poznavanje zakonske regulative koja se odnosi na zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece.

Graf 11. Učestalost sudjelovanja u programima stručnog usavršavanja



Iz Grafa 11. može se iščitati kako većina sudionika istraživanja 66,70% navodi kako jednom mjesečno sudjeluje u programima stručnog usavršavanja, 14,80% navodi kako dva puta mjesečno sudjeluje u programima stručnog usavršavanja, 8,10% sudjeluje tri ili više puta mjesečno, a iznenađujuće je velik postotak odgojitelja 10,40% koji su naveli kako još nisu sudjelovali u programima stručnog usavršavanja.

Graf 12. Sudjelovanje u programima stručnog usavršavanja na temu zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece

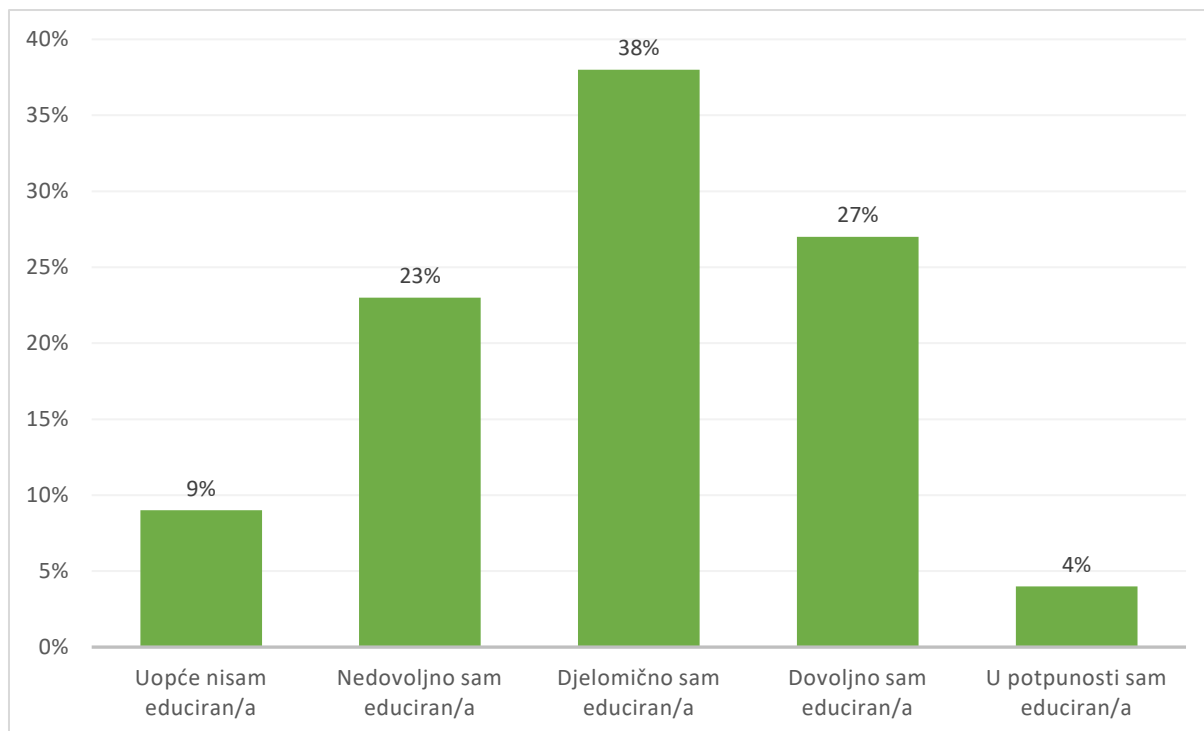


Iz Grafa 12. vidljivo je kako većina odgojitelja, njih 83,70% navodi kako nisu sudjelovali u programima stručnog usavršavanja na temu zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece, dok je 16,30% odgojitelja sudjelovalo u programima stručnog usavršavanja na temu zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece.

U nadalje prikazanim rezultatima istraživanja učestalost neke pojave prikazana je Likertovom skalom od pet ponuđenih odgovora pri čemu brojevi označavaju sljedeće tvrdnje:

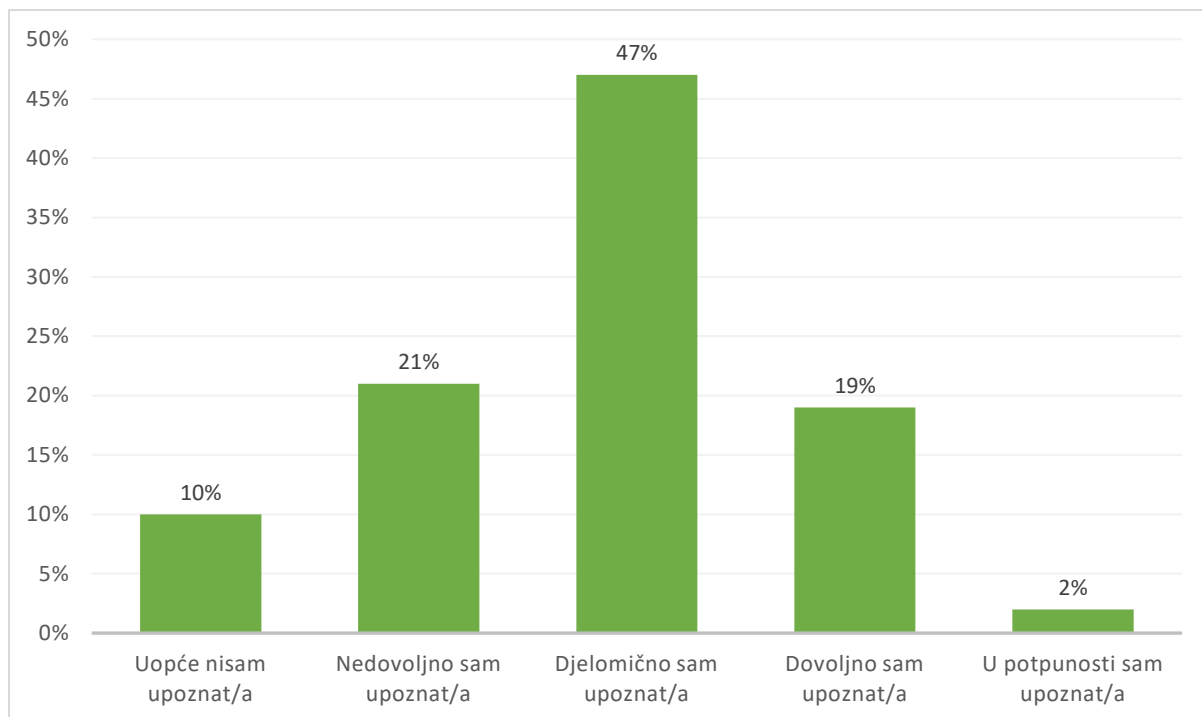
- 1 – Uopće se ne odnosi na mene
- 2 – Uglavnom se ne odnosi na mene
- 3 – Djelomično se odnosi na mene
- 4 – Uglavnom se odnosi na mene
- 5 – U potpunosti se odnosi na mene

Graf 13. Stavovi odgojitelja o osobnoj educiranosti na temu zanemarivanja i zapuštanja djece



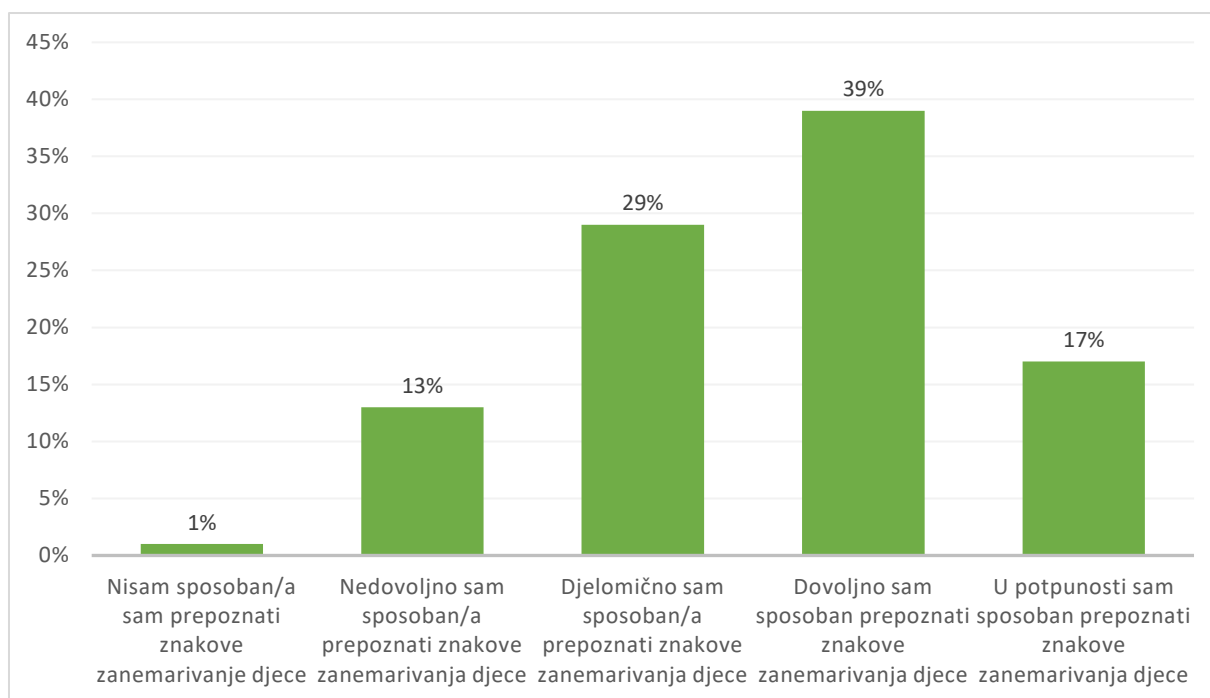
Iz Grafa 13. razvidno je kako najveći broj odgojitelja, njih 38% smatra kako su djelomično educirani o temi zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece. 27% odgojitelja naveli su kako su u dovoljnoj mjeri educirani o ranije spomenutoj temi, 23% smatraju da su nedovoljno educirani, a 9% navode kako uopće nisu educirani. Iznenadujuće je mali broj odgojitelja 4% koji su naveli da su u potpunosti educirani o temi zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece.

Graf 14. Stavovi odgojitelja o upoznatošću sa oblicima zanemarivanja djece



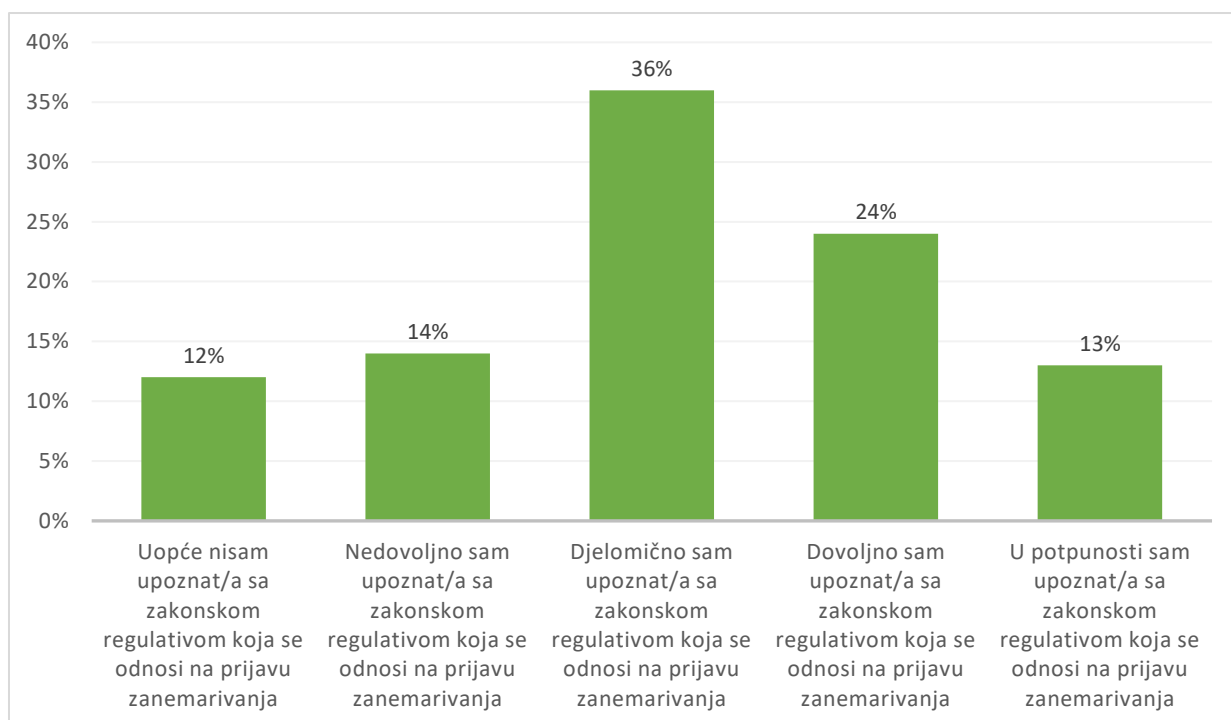
Slično kao i na prethodnom Grafu 13. iz Grafa 14. jasno je da je najviše odgojitelja, 47% navelo kako su djelomično upoznati sa oblicima zanemarivanja djece. 21% odgojitelja smatra kako je nedovoljno upoznato, a 10% uopće nije upoznato sa oblicima zanemarivanja. Samo 19% odgojitelja navelo je da su dovoljno upoznati s oblicima zanemarivanja, a tek 2 % odgojitelja da su u potpunosti upoznati s oblicima zanemarivanja djece.

Graf 15. Sposobnost prepoznavanja znakova zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djeteta



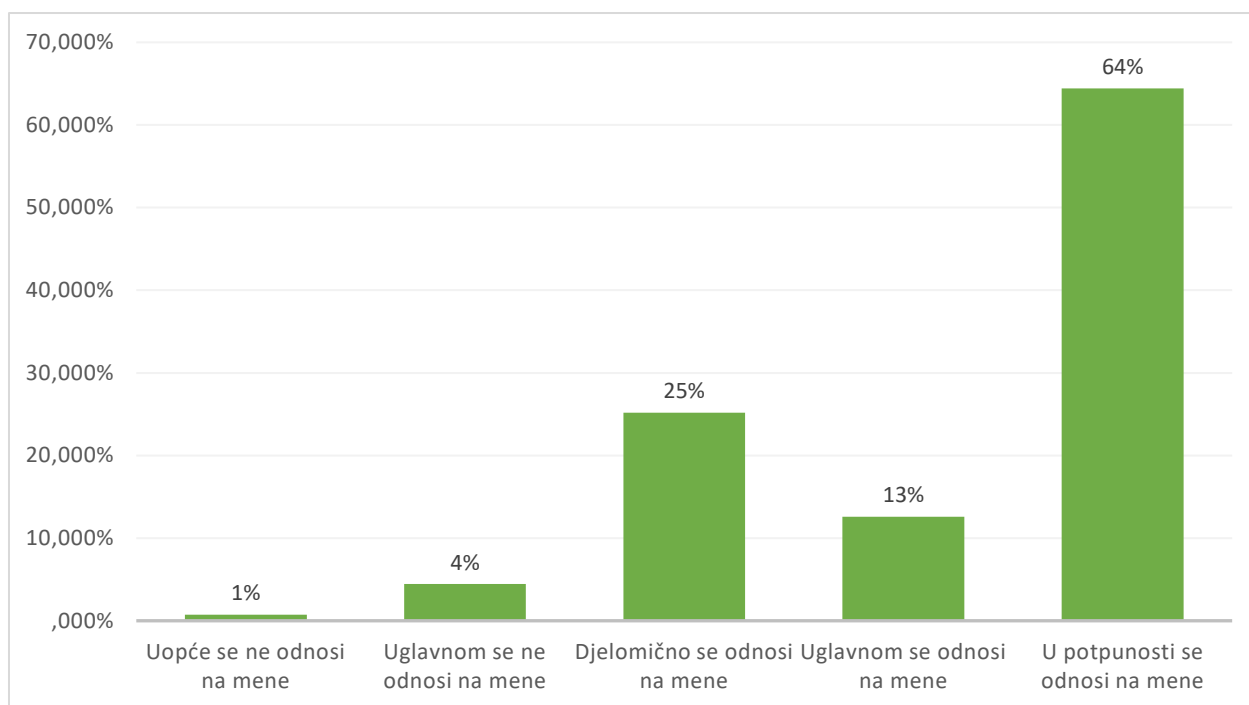
Iz Grafa 15. možemo iščitati kako najviše odgojitelja, 39% smatra kako su dovoljno sposobni prepoznati znakove zanemarivanja djece. 17% navodi kako su u potpunosti sposobni prepoznati, dok 29% odgojitelja navodi kako su djelomično sposobni prepoznati znakove zanemarivanja. 13% odgojitelja smatra kako su nedovoljno sposobni prepoznati znakove zanemarivanja, a 1% navodi kako uopće ne posjeduje sposobnost prepoznavanja znakova zanemarivanja djece.

Graf 16. Mišljenje odgojitelja o poznavanju zakonske regulative koja se odnosi na prijavu zanemarivanja ili odgojnog zapuštanja djeteta



Najveći postotak odgojitelja 36% navodi kako djelomično poznaje zakonsku regulativu koja se odnosi na prijavu zanemarivanja. 24% odgojitelja smatra da je dovoljno upoznato sa zakonskom regulativom koja se odnosi na prijavu zanemarivanja, a 13% odgojitelja navodi kako su u potpunosti upoznati sa zakonskom regulativom koja se odnosi na prijavu zanemarivanja. S druge strane 14% odgojitelja navodi kako je nedovoljno upoznato sa zakonskom regulativom koja se odnosi na prijavu zanemarivanja, a 12% uopće nije upoznato sa zakonskom regulativom koja se odnosi na prijavu zanemarivanja.

Graf 17. Spremnost pohađanja dodatnih stručnih usavršavanja na temu zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djeteta



Iz Grafa 17. se vidi kako je najveći postotak odgojitelja, 77,3% spremno pohađati dodatna stručna usavršavanja na temu zanemarivanja i odgojnog zpuštanja djeteta. 25,19% odgojitelja navodi kako su djelomično spremni pohađati dodatna stručna usavršavanja, a 5,18% odgojitelja nije spremno pohađati dodatna stručna usavršavanja na temu zanemarivanja i odgojnog zpuštanja djeteta.

11. Elaboracija rezultata

Istraživanje je provedeno na uzorku od 135 odgojitelja i odgojiteljica iz Grada Zadra i iz ostalih mjesta Zadarske županije. Bitno je napomenuti kako je većinom riječ o odgojiteljicama te neznatnom postotku odgojitelja. Dobni raspon sudionika istraživanja bio je različit ali je najviše ispitanika bilo srednje životne dobi, u rasponu od 31. do 40. godine života i nakon toga

od 41. do 50. godine života. Što se tiče mjesta rada otprilike je podjednaka raspodjela sudionika iz grada Zadra i sudionika iz okolnih mjesta. Godine radnog iskustva u struci u skladu su s pokazateljima dobi sudionika pa je tako najviše sudionika ima od 6 do 15 godina iskustva rada u vrtiću.

Istraživanje se usmjerilo na ulogu odgojitelja u prepoznavanju zanemarene i odgojno zapuštene djece, ali i njihovu ulogu u prevenciji tih oblika zlostavljanja. Sama tema odabrana je iz razloga što se detaljnom analizom literature došlo do zaključka kako je svijest o zanemarenoj djeci u društvu općenito mala. Cilj istraživanja bio je procijeniti stavove odgojitelja o kompetencijama koje su nužne za prepoznavanje zanemarene i odgojno zapuštene djece te utvrditi najučestalije obrasce i karakteristike ponašanja zanemarene i odgojno zapuštene djece koji su najčešće prepoznati od strane odgojitelja u dječjim vrtićima. Većina sudionika istraživanja navelo je da su se susreli sa slučajevima zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece tijekom svog profesionalnog rada i to čak u 70% slučajeva. Najučestaliji oblik zanemarivanja s kojim su se susretali u dječjim vrtićima je emocionalno zanemarivanje koje je navelo 69,9% odgojitelja, slijedi fizičko zanemarivanje koje je navelo 56,4% odgojitelja i na posljertku obrazovno zanemarivanje koje je navelo 30,8% odgojitelja. 10,5% odgojitelja navelo je da se nije susrelo s nijednim od oblika zanemarivanja kroz svoj profesionalni rad. Na navedeno pitanje bilo je moguće dati više odgovora jer su se pojedini odgojitelji susreli sa više slučajeva zanemarivanja tokom svog profesionalnog rada. Osim toga kod ovog pitanja je bila ponuđena mogućnost da odgojitelji sami napišu neki od oblika zanemarivanja s kojim su se susreli, a ranije nije naveden. Kako je u ovom slučaju riječ o pitanjima otvorenog tipa, jedan/a sudionik/ca istraživanja tako navela je konkretan primjer u kojem je *„samohrana majka djecu ostavljala samu kući sa psom dok je ona prodavala zakupljenu robu na zidiću“*. Drugi sudionik/ca naveo/la je za primjer *„nepotrebno zabranjivanje slatkog navodeći da je neopravdano jer dijete nema dijagnozu“*. Ostali sudionici/ce istraživanja nisu navodili konkretne primjere iz prakse. Iz navedenih odgovora može se zaključiti kako se odgojitelji tokom svog profesionalnog rada zaista susreću s velikim brojem slučajeva zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece i uglavnom se jedan odgojitelj/ca susretne sa više različitih slučajeva iz čega možemo zaključiti kako je prva hipoteza potvrđena. Međutim iz odgovora odgojitelja/ca u kojima navode druge oblike zanemarivanja koji nisu navedeni vidi se da nisu u potpunosti upoznati s oblicima zanemarivanja djece. Vrlo je važno naglasiti da osobe koje rade s djecom imaju posebnu odgovornost na temelju članka 132. Obiteljskog zakona (NN 103/15) prijaviti povredu djetetovih osobnih prava nadležnom Zavodu za socijalni rad (HZRS). Oni bi se trebali kontinuirano educirati kako bi bili u mogućnosti pravovremeno i svjesno reagirati te na taj način

spriječiti daljnje zanemarivanje ili odgojno zapuštanje djeteta kao i umanjiti njegove štetne posljedice. Djeca danas većinom pohađaju ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje gdje provode i većinu svojeg vremena u danu i zbog toga su odgojitelji dužni prijaviti sve znakove koji možebitno ukazuju na postojanje zanemarivanja. Bitno je imati na umu kako zanemarivanje i odgojno zapuštanje nisu uvijek namjerni i samim time granica koja određuje kad zanemarivanje počinje nije sasvim iskristalizirana (Svjetska zdravstvena organizacija, 2006., prema Bilić, Buljan Flander, Hrpka, 2012). Nužno je da djeca koja su žrtve zanemarivanja shvate da je njihova dobrobit bitna i da je okruženje u kojem žive, rastu i razvijaju se sigurno za njih.

Na temelju rezultata istraživanja zaključujemo kako odgojitelji sami za sebe smatraju kako su djelomično educirani o temi zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece, čak njih 37,77%. 30,37% odgojitelja smatra kako su dovoljno educirani o temi zanemarivanja, a 31,84% odgojitelja smatra kako nisu dovoljno educirani o temi zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece. Jasno je dakle, kako razina educiranosti odgojitelja o temi zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece nije zadovoljavajuća. Još uvijek se ne organizira dovoljan broj stručnih usavršavanja i edukacija na navedenu temu koja na taj način ostaje podcijenjena. Većina odgojitelja 66,70% navodi kako jednom mjesečno sudjeluje u programima stručnog usavršavanja, 14,80% dva puta mjesečno sudjeluje, 8,10% sudjeluje tri ili više puta mjesečno, a 10,40% odgojitelja navodi kako još uvijek nisu sudjelovali u programima stručnog usavršavanja. Velik postotak odgojitelja, čak 83,70% navodi kako do sada nisu sudjelovali u programima stručnog usavršavanja na temu zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece, a samo 16,30% odgojitelja je navelo da je sudjelovalo na takvim stručnim usavršavanjima. Većina odgojitelja 56,30% navelo je kako smatra da posjeduje sposobnost prepoznavanja znakova zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece, 28,89% odgojitelja smatra da posjeduje djelomičnu sposobnost, dok 14,82% odgojitelja navodi kako ne posjeduje sposobnost prepoznavanja znakova zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djeteta. Ovakvi odgovori u suprotnosti su sa prethodnim rezultatima koji su se odnosili na educiranost odgojitelja i pohađanje dodatnih stručnih usavršavanja. Naime, većina odgojitelja smatra kako nisu dovoljno educirani o temi zanemarivanja te isto tako ne pohađaju dodatna stručna usavršavanja na tu temu, ali unatoč tome smatraju da posjeduju dostatnu sposobnost za prepoznavanje znakova zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece. Ipak, obećavajući su rezultati prema kojima je 77,03% odgojitelja spremno pohađati dodatna stručna usavršavanja na temu zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece. Iz navedenog možemo zaključiti kako je druga hipoteza djelomično potvrđena. Odgojitelji smatraju da posjeduju profesionalne kompetencije za prepoznavanje zanemarene i

odgojno zapuštene djece, ali na temelju njihovih odgovora o educiranosti i pohađanju dodatnih stručnih usavršavanja može se zaključiti kako još uvijek ima puno prostora za napredovanje i unaprjeđivanje profesionalnih kompetencija.

Treća hipoteza usmjeravala se na znakove koji ukazuju na zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece. Vrlo je bitno znati da se zanemarivanje djece u većini slučajeva ne prepozna dovoljno rano, osim kod izuzetno teških oblika. Na temelju rezultata istraživanja može se zaključiti kako je 45,93% odgojitelja navelo kako je učestalo zamjećivalo neprikladnu odjeću i obuću kao znak koji ukazuje na zanemarenost i odgojnu zapuštenost djece. 48,88% odgojitelja te iste znakove je uočavalo povremeno. Isto tako, često uočavaju (61,48%) nerazvijene higijenske navike kao znak zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece. Osim toga, 60% odgojitelja je povremeno uočavalo fizički slabo razvijenu djecu kao znakove koji upućuju na postojanje zanemarivanja i odgojnog zapuštanja. Pokvareni i oštećeni zubi su uočeni povremeno u 52,59% slučajeva te često u 31,85% slučajeva. Raščupana i masna kosa isto se navodi kao često uočen znak koji ukazuje na zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece i to u 60,74% slučajeva, a povremeno u 35,50% slučajeva. Zdravstveno nezbrinuto dijete uočeno je često od strane odgojitelja u 47,41% slučajeva. Učestalo pokazivanje gladi ili žeđi kao znak zanemarivanja i odgojnog zapuštanja povremeno je uočeno u 43,70%, a često u 34,07% slučajeva. Sklonost pričanju lažnih priča odgojitelji su povremeno uočili u 52,60% te često u 31,85% slučajeva. Privlačenje ljubavi i pažnje na različite načine je znak koji je često uočen u 57,78% slučajeva. Ne pokazivanje pozitivnih emocija je zamijećeno povremeno u 54,81% slučajeva, a često u 36,30%. Pretjerani i neuobičajeni strahovi isto tako mogu biti znak koji ukazuje na postojanje zanemarivanja i odgojnog zapuštanja i uočen je povremeno u 55,55% slučajeva, a često u 37,77% slučajeva. Iz navedenog možemo zaključiti kako je treća hipoteza potvrđena te zaista odgojitelji najčešće uočavaju neprimjerenu odjeću i neodržavanje higijene kao prve znakove zanemarenosti i odgojne zapuštenosti djece. Ovakav rezultat nije iznenađujući budući da su ranije spomenuti znakovi lako vizualno uočljivi i na taj način ih se najlakše zamijeti.

Budući da istraživanje pokazuje kako se većina odgojitelja tokom svog profesionalnog rada susrela sa slučajevima zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece vrlo je bitno znati koliko su oni sami upoznati sa zakonskom regulativom koja se odnosi na prijavu zanemarivanja ili odgojnog zapuštanja djeteta. Bitno je znati da je svatko dužan prijaviti centru za socijalnu skrb (HZSR) povredu djetetovih osobnih i imovinskih prava (čl.132 Obiteljskog zakona, NN 103/15). Centar za socijalnu skrb (HZSR) je dužan odmah po prijavi ispitati slučaj i poduzeti adekvatne mjere te o tome izvijestiti podnositelja prijave. Vlada Republike Hrvatske 2014.

godine izglasala je Protokol o postupanju u slučaju zanemarivanja i zlostavljanja djece. Taj protokol odnosi se na svu djecu čija je dobrobit ugrožena, bila to neposredna životna opasnost, sumnja na zlostavljanje ili zanemarivanje te rizik od mogućeg zlostavljanja ili zanemarivanja. Vrlo je bitno da odgojitelji budu upoznati sa odgovarajućim intervencijama i mjerama za zaštitu djeteta. Istraživanje pokazuje kako je 36,30% odgojitelja djelomično upoznato sa zakonskom regulativom koja se odnosi na prijavu zanemarivanja, 24,44% ih je uglavnom upoznato, a 13,33% u potpunosti. Zabrinjavajući su podatci od 14,07% odgojitelja koji uglavnom nisu upoznati za zakonskom regulativom koja se odnosi na prijavu zanemarivanja, a 11,85% odgojitelja nije uopće upoznato. Smatram da bi sve osobe koje rade u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te općenito obrazovnom sustavu, ali i sve osobe koje rade s djecom trebale biti upoznate sa zakonskom regulativom koja se odnosi na prijavu zanemarivanja. Ukoliko nisu upoznati sa zakonskom regulativom teško mogu poduzeti određene mjere za zaštitu dobrobiti djeteta te samim time prevenirati takve oblike ponašanja i njihove štetne posljedice. Vrlo je bitno da odgojitelji budu upoznati sa činjenicom da je svrha mjera koje se poduzimaju zapravo zaštita djetetove dobrobiti, a ne samo kažnjavanje roditelja budući da znamo da se zanemarivanje uglavnom događa u biološkoj obitelji. Učinkovitost mjera koje se poduzimaju kako bi se zaštitila dobrobit djece ovisi o zajedničkoj suradnji i uključenosti roditelja, šire obitelji kao i drugih tijela lokalne zajednice.

12. Zaključak

Zlostavljanje i zanemarivanje djece imaju jako teške posljedice koje se očituju u svim segmentima funkcioniranja djeteta, a osobito se to vidi kasnije, u odrasloj dobi. Posebno teške posljedice ostavlja ukoliko se proživljava od najranijeg djetinjstva i upravo zato je važno na vrijeme uočiti znakove koji ukazuju na njegovu pojavu kako bi se pravovremeno mogli i prevenirati. Imajući na umu da odgojitelji s djecom provode veći dio dana, imaju i mogućnost uočavanja znakova koji ukazuju na to da je dijete izvrgnuto bilo kojem od oblika zanemarivanja. Odgojitelji u dječjim vrtićima prate djecu od najranije dobi što im omogućuje da se povežu sa djetetom te na taj način lakše mogu uočiti na neke promjene u ponašanju koje bi mogle ukazati na eventualnu pojavu zanemarivanja. Vrlo je bitna uloga odgojitelja i općenito odgojno-obrazovnih djelatnika u prepoznavanju znakova zanemarivanja. Posebno se ta uloga

ogleda u radu s djecom i razvijanju svijesti o tome što je dobro, a što ne. Značajno je da se zanemarivanje ne percipira kao nešto što se događa nekom drugom, već djeci treba ukazati na činjenicu da je ono prisutno svugdje oko nas i da je na pojavu prvih znakova nužno i neophodno reagirati. Vrlo bitno je djecu upoznati s njihovim pravima kako bi sami mogli prepoznati negativne oblike ponašanja, važno ih je educirati o oblicima zanemarivanja i zlostavljanja i to je isto jedna od bitnih odgojiteljevih uloga. Upravo zbog važnosti educiranja djece radi zaštite njihove osobne dobrobiti nužno je i da odgojitelji sami budu dovoljno educirani o temi zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece. Kako bi bili u mogućnosti prepoznati znakove i pravodobno i pravovremeno na njih reagirati nužno je dodatno stručno usavršavanje odgojitelja. Njihova kompetentnost je ključna upravo u ovakvim slučajevima kada moraju surađivati i s ostalim institucijama ali i s roditeljima. Istraživanje pokazuje kako se većina odgojitelja kroz svoj profesionalni rad susrela s nekim od oblika zanemarivanja. Zabrinjavajuća je činjenica da odgojitelji još uvijek o navedenoj temi nisu dovoljno educirani ni informirani, a na žalost zanemarivanje djece je postalo učestalo. Još uvijek ne postoji dovoljan broj stručnih usavršavanja i edukacija na temu zanemarivanja i premda odgojitelji pokazuju velik interese za takvim vrstama usavršavanja ona se na žalost ne organiziraju u dovoljnoj mjeri. Unatoč stavu odgojitelja prema kojem navode kako su sposobni i kompetentni prepoznati znakove koji ukazuju na zanemarivanje i odgojno zapuštanje djece, rezultati istraživanja su oprečni. Naime, sami odgojitelji teško prepoznaju o kojem obliku zanemarivanja se radi, a osim toga nisu u dovoljnoj mjeri upoznati ni sa zakonskom regulativom koja se odnosi na prijavu zanemarivanja.

Često uočeni znakovi koji ukazuju na zanemarivanje dalje se uglavnom ne prijavljuju nadležnim institucijama što iz straha zbog krive procjene ili samih posljedica prijave. Osim toga sama pojava zanemarivanja djece ostaje često neprepoznata i to posebno u situacijama kada dijete samo nije upućeno u svoja prava i ne može prepoznati da se zanemarivanje događa baš njemu.

Dakle, može se zaključiti kako je zanemarivanje često neprepoznato, a ukoliko je prepoznato ono se često ne prijavljuje i samim time ostaje nesankcionirano zbog čega izostaje intervencija ali i prevencija. Zbog toga se kao nužnost nameće potreba za organizacijom dodatnih edukacija i stručnih usavršavanja za odgojitelje na temu zanemarivanja i odgojnog zapuštanja djece. Osim toga, nužno je provoditi preventivne mjere na svim razinama što bi značilo da je neophodna suradnja svih stručnjaka počevši od ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, do centra za socijalnu skrb (HZSR), liječnika i drugih stručnjaka uključenih u slučaj.

13.Literatura

- Ajduković, M. (2001). Utjecaj zlostavljanja i zanemarivanja u obitelji na psihosocijalni razvoj djece. *Dijete i društvo*, 3(1-2), 59-75.
- Anić, V. (2003). *Veliki rječnik Hrvatskog jezika*. Novi Liber.
- Bilić, V., Zloković, J. (2004). *Fenomen maltretiranja djece*. Naklada Ljevak.
- Bilić, V., Buljan Flander, G., Hrpka, H. (2012). *Nasilje nad djecom i među djecom*. U K. Matešić (ur.), Naklada Slap.
- Briere, J., Berliner, L., Bulkley, J. A., Jenny, C., Reid, T. (1996). *The APSAC Handbook on Child Maltreatment*. Thousand Oaks. Sage Publications. [Sexual abuse of children. \(apa.org\)](#)
- Bujišić, G. (2005). *Dijete i kriza: priručnik za odgajatelje, učitelje i roditelje*. Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Bulatović, A. (2011). Posljedice zlostavljanja i zanemarivanja djece predškolskog uzrasta. *Život i škola* 27 (1/2012), god. 58., str. 211-221. [Microsoft Word - 21.05.2012.doc \(srce.hr\)](#)

- Buljan Flander, G., Kocijan Hercigonja, D. (2003). *Zlostavljanje i zanemarivanje djece*. Marko M.
- Buljan Flander, G. (2007). Izloženost djece nasilju – Jesmo li nešto naučili? U V. Kolesarić (ur.), *Psihologija i nasilje u suvremenom društvu – Zbornik radova znanstveno-stručnog skupa Psihologija nasilja i zlostavljanja* (str. 45-52). [CroRIS - CroSBI](#)
- Buljan Flander, G., Čorić Špoljar, R., Štimac, D. (2009). Smetnje doživljavanja i ponašanja kod roditelja kao rizični faktori zlostavljanja djece u obitelji. *Suvremena pedagogija* 12 (1), str. 119-133. [122970 \(srce.hr\)](#)
- *Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications*, European Commission (2005). [Annex A -Common European Principles.doc \(unitn.it\)](#)
- Čorić, V., Buljan Flander, G. (2008). Zanemarivanje djece – rizični čimbenici, posljedice, uloga liječnika i mogućnosti prevencije. *Pediatr Croat* 52. str. 29-33. [Coric.doc \(live.com\)](#)
- DePanfilis, D. (2006). *Child Neglect: A Guide for Prevention, Assessment, and Intervention*. U.S. Department of Health and Human Services Administration for Children and Families Administration on Children, Youth and Families Children's Bureau Office on Child Abuse and Neglect. [neglect.pdf](#)
- Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, Narodne novine, broj 63/08. [Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe \(nn.hr\)](#)
- Đuranović, M., Opić, V. (2013). Mogućnost prevencije rizičnih ponašanja djece predškolske dobi. *Magistra Iadertina* 8(1), str. 101-111. [8.opic-djuranovicFI.doc \(live.com\)](#)
- Grbeša Zovko, A., Sesar, K. (2021). Zlostavljanje i zanemarivanje u djetinjstvu, privrženost i razvoj mozga. *Med Jad* 51(4), str. 383-392. [Stavovi studenata Sveučilišta u Splitu o psihijatrijskim bolesnicima \(srce.hr\)](#)
- Killen, K. (2001). *Izdani: Zlostavljana djeca su odgovornost svih nas*. Društvo za psihološku pomoć.
- Kocijan Hercigonja, D., Hercigonja Novaković, V. (2009). Djeca, mladi i nasilje u obitelji. *Medicus* 18 (2), str. 181-184. [KOK 04 Hercigonja.indd \(srce.hr\)](#)

- Konvencija o pravima djeteta, Unicef Hrvatska (2017). [Microsoft Word - Konvencija-hrv.doc \(unicef.hr\)](#).
- Mendeš, B. (2020). *Prema suvremenom dječjem vrtiću – Pedagoška kretanja i promjene u sustavu ranog i predškolskog odgoja u Hrvatskoj*. Hrvatska sveučilišna naklada.
- Mijatović, A. (2005). *Leksikon temeljnih pedagoških pojmova*. Edip
- Miljević- Riđički, R. (1995). Zlostavljanje djece: oblici zlostavljanja i njihovo prepoznavanje. Društvena istraživanja 4-5, str. 539-549. [51474 \(srce.hr\)](#)
- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Narodne novine, broj 05/15. [Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje NN 05-2015.pdf \(gov.hr\)](#)
- Obiteljski zakon. Narodne novine, broj 103/15, 98/19.
- Pećnik, N. (2003.) *Međugeneracijski prijenos zlostavljanja djece*. Naklada Slap.
- Petrović-Sočo, B. (2007). *Kontekst ustanove za rani odgoj i obrazovanje – holistički pristup*. Mali profesor.
- Preporuke Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje. Vijeće EU (2018). [Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje Tekst značajan za EGP. \(europa.eu\)](#)
- Previšić, V. (ur.), (2007). *Kurikulum: Teorije – metodologija – sadržaj – struktura*. Školska knjiga.
- Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece, Vlada Republike Hrvatske (2014).
- Rikić, J., Beljan, P., Milošević, M., Miškulin, I., Miškulin, M. i Mujkić, A. (2017). Transgeneracijski prijenos nasilja kod roditelja predškolske djece u Hrvatskoj. *Acta clinica Croatica*, 56 (3), 486-486. [rikic_2016-166.indd \(srce.hr\)](#)
- Roje Đapić, M., Buljan Flander, G. (2019). Prevencija emocionalnog zlostavljanja djece u visokokonfliktnim razvodima roditelja: Analiza stanja u Hrvatskoj. *Kriminologija i socijalna integracija* 27 (2), str. 256-274. [Prevencija emocionalnog zlostavljanja djece u visokokonfliktnim razvodima roditelja: Analiza stanja u Hrvatskoj \(srce.hr\)](#)

- Sesar, K., Sesar, D. (2008). Zanemarivanje – definiranje, rizični čimbenici i posljedice za psihološki razvoj djeteta. *Magistra Iadertina* 3 (3) 2008. str. 83-93. [5.sesar FI.doc \(live.com\)](#)
- Slunjski, E., Šagud, M., Brajša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću – organizaciji koja uči. *Pedagojska istraživanja* 3 (1), str. 45-58. [205377 \(srce.hr\)](#)
- Tankersley, D., Brajković, S., Handžar, S., Rimkiene, R., Sabaliauskiene, R., Trikić, Z., Vonta, T. (2012.). *Koraci prema kvalitetnoj praksi, priručnik za profesionalni razvoj odgojitelja*. Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
- Thibodeau, M., Lavoie, F., Hébert, M., Blais, M. (2017). Pathways Linking Childhood Maltreatment and Adolescent Sexual Risk Behaviors: The Role of Attachment Security. *Journal of sex research*, 54 (8), str. 994-1005. [Putevi koji povezuju zlostavljanje u djetinjstvu i ponašanje seksualnog rizika adolescenata: Uloga sigurnosti privrženosti: Časopis za istraživanje seksa: Svezak 54, br. \(tandfonline.com\)](#)
- Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.
- Vukasović, A. (2001). *Pedagogija*. Jesenski Turk.
- Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju. Narodne novine, broj 10/97, 107/07, 94/13, 98/19, 57/22, 101/23.
- Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, broj 70/17, 126/19, 84/21, 114/22.
- Žižak, A. (1997). Elementi profesionalne kompetentnosti socijalnih pedagoga. *Kriminologija i socijalna integracija* 1-2 (5), str. 1-10. [138625 \(srce.hr\)](#)

14. Prilozi

ANKETA O KOMPETENCIJAMA ODGOJITELJA ZA PREPOZNAVANJE ZANEMAREN OG I ZAPUŠTENOG DJETETA

Cilj ove ankete je ispitati stavove i percepciju odgojitelja o kompetencijama koje posjeduju kako bi prepoznali zanemarenu i zapuštenu djecu. Anketa je pisana u svrhu diplomskog rada, ali i u svrhu prevencije zanemarivanja i zapuštanja djece.

Upitnik je anonimn, a rezultati će se koristiti isključivo u znanstvene svrhe.

I. Opći podatci o sudioniku/ci istraživanja

Molimo Vas da u sljedećih nekoliko pitanja označite podatke koji se odnose na Vas i Vaše zaposlenje.

1. Spol: M Ž

2. Dob:

a) 21 - 30

- b) 31 - 40
 - c) 41 - 50
 - d) 51 - 60
 - e) 61 -65
3. Mjesto rada:
- a) Grad Zadar
 - b) Ostala mjesta Zadarske županije
4. Godine radnog iskustva u odgojno-obrazovnim ustanovama:
- a) 1-5 godina
 - b) 5-15 godina
 - c) 16-25 godina
 - d) Više od 25 godina

II. Drugi dio anketnog upitnika odnosi se na učestalost pojave zanemarivanja i prepoznavanje znakova zanemarivanja kao i poduzimanja daljnjih mjera.

1. Jeste li se ikad susreli sa slučajem zanemarivanja djeteta u vašem dosadašnjem profesionalnom radu?

- a) Da
- b) Ne

2. Ukoliko ste u prethodnom pitanju odabrali odgovor DA, ukratko opišite svoja zapažanja.

3. S kojim oblikom zanemarivanja ste se susreli (moguće više odgovara)?

- a) Fizičko zanemarivanje

- b) Emocionalno zanemarivanje
- c) Obrazovno zanemarivanje
- d) Nisam se susreo/la s niti jednim oblikom

4. Koji znakovi kod djeteta Vam najčešće ukazuju na zanemarivanje i zapuštanje?

(Učestalost na skali od 1-3, 1- nikada, 2- povremeno, 3- često)

1.	Fizički slabo razvijeno	1	2	3
2.	Zdravstveno nezbrinuto	1	2	3
3.	Pokvareni i oštećeni zubi	1	2	3
4.	Neprikladna odjeća i obuća	1	2	3
5.	Nerazvijene higijenske navike	1	2	3
6.	Raščupana i masna kosa	1	2	3
7.	Učestalo pokazuje glad i žeđ	1	2	3
8.	Neurotske karakteristike – anksioznost, depresija i sl.	1	2	3
9.	Sklonost pričanju lažnih priča	1	2	3
10.	Privlači ljubav i pažnju na različite načine	1	2	3
11.	Ne pokazuje pozitivne emocije	1	2	3
12.	Maltretiranje vršnjaka	1	2	3
13.	Teškoće u učenju govora	1	2	3
14.	Pretjerani i neuobičajeni strahovi	1	2	3
15.	Povodljivost za onima koji pokazuju interes za njega	1	2	3

III. Stavovi odgojitelja o kompetencijama koje su bitne za prepoznavanje zanemarenog i zapuštenog djeteta i mogućnosti daljnjeg djelovanja u svrhu zaštite djeteta.

1. Koliko često sudjelujete u programima stručnog usavršavanja?

- Jednom mjesečno
- Dva puta mjesečno
- Tri ili više puta mjesečno
- Nisam još sudjelovao/sudjelovala

2. Jesu li neki od programa stručnog usavršavanja uključivali temu *Zanemareno i zapušteno dijete*?

- Da
- Ne

3. Molimo Vas da, na skali od 1 – 5, procijenite u kojoj mjeri se pojedina tvrdnja odnosi na Vas. Pri tome obratite pozornost na to da brojevi označavaju sljedeće:

- 1- Uopće se ne odnosi na mene
- 2- Uglavnom se ne odnosi na mene
- 3- Djelomično se odnosi na mene
- 4- Uglavnom se odnosi na mene
- 5- U potpunosti se odnosi na mene

1. Dovoljno sam educiran/a o temi zanemarivanja i zapuštanja djece	1	2	3	4	5
2. Moje znanje o oblicima zanemarivanja i mogućnostima pomoći i prevencije je dovoljno	1	2	3	4	5
3. Poznajem i mogu otkriti znakove zanemarivanja i zapuštanja djeteta	1	2	3	4	5
4. Svi koji su uključeni u rad s djecom trebali bi biti educirani o oblicima zanemarivanja kao i načinima prepoznavanja i pomoći	1	2	3	4	5
5. Upoznata sam sa zakonskom regulativom koja se odnosi na prijavu zanemarivanja ili zapuštanja djeteta	1	2	3	4	5
6. Znam što točno trebam napraviti kako bih pokrenula postupak prijavljivanja zanemarivanja djeteta u svom vrtiću	1	2	3	4	5
7. Spreman/a sam pohađati dodatna stručna usavršavanja kako bih stekao/la dodatna znanja za rad sa zanemarenom i zapuštenom djecom	1	2	3	4	5

4. Prema Vašem mišljenju postoje li još neke kompetencije koje ranije nisu navedene, a bitne su za prepoznavanje zanemarenog i zapuštenog djeteta?

15. Životopis

**EUROPEAN
CURRICULUM VITAE
FORMAT**

Osobni podaci

Ime i prezime

Adresa

Lucija Kvartuč
Galovac, ul. IV 7, 23 222 Zemunik

Mobilni telefon 091 528 5721
E-mail Igulan1993@gmail.com
Datum rođenja 26. 04. 1993.

Sezonski posao

Srpanj/kolovoz 2009. i srpanj/kolovoz 2010. **Prometna jedinica mladeži**
Regulacija cestovnog prometa

Veljača 2011. **Tvrtka Amicus d.o.o**
Dječji animator

Rujan 2012.- rujan 2014. **Tvrtka H&M**
Prodajni savjetnik, rad na blagajni, rad u skladištu, slaganje robe

Listopad 2014. – veljača 2015. **Zazu dječja igraonica**
Rad na jutarnjima čuvanjima djece u dobi 2 – 5 godina, rad na dječjim rođendanima, kostimiranje i animiranje tematskih rođendanskih zabava

Posao

Veljača 2015.- svibanj 2015. **DV Zvezdice**
Pripravnik odgojitelj – stručno osposobljavanje

Listopad 2017. – srpanj 2018. **DV Zvezdice**
Pripravnik odgojitelj – stručno osposobljavanje

Listopad 2018. **DV Bubamara**
Odgojitelj

Studeni 2018. **DV Bubamara**
Odgojitelj

Veljača 2019. **DV Bubamara**
Odgojitelj

Ožujak 2019. – Svibanj 2019. **DV Cvrčak**
Odgojitelj

Rujan 2020. – Kolovoz 2022. **DV Snupi**
Odgojitelj

Rujan 2022. - **DV Ljubičica**
Odgojitelj

Volonterski rad

veljača 2012.- lipanj 2014. **Dom za odgoj djece i mladeži Zadar**

- kreativne radionice s djecom, učenje s djecom individualno, pomaganje djeci u pisanju domaće zadaće i u slobodno vrijeme igranje društvenih igara

lipanj 2005. – rujan 2014. **Zamjenica voditeljice kreativne radionice i igraonice pri župi**

- izrada ukrasnih predmeta, organiziranje humanitarnih akcija, organizacija kršćanskih festivala, igra i druženje s djecom u dobi 2 – 6 godina

Školovanje

Rujan 1999. – lipanj 2007.
Osnovna škola

Rujan 2007. – lipanj 2011.
Srednja škola

Listopad 2011. – rujan 2014.
Fakultet

Listopad 2021. -

Strani jezici

Čitanje
Pisanje
Govor

Čitanje
Pisanje
Govor

Rad na računalu

Dodatne informacije

Osnovna škola Galovac

Klasična gimnazija Ivana Pavla II. s pravom javnosti, Zadar

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja
Smjer: odgojitelj

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja
Diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja

Engleski jezik

Dobro
Dobro
Dobro

Talijanski jezik

Osnovno
Osnovno
Osnovno

Windows XP, Windows 7, Word, PowerPoint, Excel, Internet

Vozačka dozvola: B kategorija